

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

TÜRK KLÂSİKLERİ

CAHİT SITKI TARANCI

VARLIK YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

TÜRK KLÂSİKLERİ : 54

CAHİT SİTKİ TARANCI

H A Y A T I
S A N A T I
E S E R İ

Hazırlayan:
MUZAFFER UYGUNER

V A R L I K Y A Y I N E V İ
Ankara Caddesi, İstanbul

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

TÜRK KLÂSİKLERİ : 54

**Varlık Yayınları, sayı : 1249
İstanbul'da Ekin Basımevi'nde basılmıştır.
Kasım, 1966**

HAYATI VE SANATI

I. HAYATI :

Asıl adı Hüseyin Cahit olan Cahit Sıtkı, 4 Ekim 1910 gününde Diyarbakır'ın Camiikebir Mahallesinde doğmuştur. Babası, Piriñçizade'lerden Sıtkı Tarancı; annesi Arife'dir. Üç kız ve iki erkek kardeşi vardı. Cahit Sıtkı, ailenin ilk çocuğu idi. Çocukluğunu Diyarbakır'da geçirmiş, ilkokulu da orada bitirmiştir. İlkokuldan sonra İstanbul'a gelmiş, Kadıköy'de Saint-Joseph Lisesine girmiştir. Dört yıl burada okuduktan sonra 1928 yılında Galatasaray Lisesi'nin dokuzuncu sınıfına nakletmiş, burasını 1931 yılında bitirmiştir. Burada Ziya Osman Saba ile başlayan dostluğu ölümüne kadar sürmüştür.

"Cahit'le Günlerimiz" adlı yazısında, Ziya Osman Saba, ilk gördüğü gün bıraktığı izlenimlerle onu şöyle tanıtıyor: "Esmer, arkaya taranmış, siyaha çalar saçlı, ince dudaklı, üst dudakıyla ufak burnunun arası biraz fazla açık, kulakları kabarık, alnı darca, bütün güzelliği, koyu kestane, moğolumsu çekik gözlerinin biraz hüznü mánasında toplanmış, ufak tefek, temiz giyimli, çoğumuzun aksine, kıraatlı bir gençti. Halinde, duruşunda bir azim okunuyor; tipi, sol yanağındaki Diyarbakır çibânının irice izi, onun, hiç değilse, İstanbullu olmadığını söylüyordu" (Ziya'ya Mektuplar, s. 4).

Babası, o zaman geniş piriñç tarlaları olan ve aynı zamanda ticaret yapan zengin bir kişiydi. Aile, Diyarbakır'ın eski ve soylu bir ailesidir. Yaz aylarında döndüğü Diyarbakır'da, günlerini parka, sinemaya gitmek; gündüzleri bunaltıcı sıcakta eyvanda oturmak, havuza akan suyun sesini dinlemek ve ara sıra kitaplığa gidip gazete karıştırmakla geçirmiştir. Galatasaray Lisesi'nde bütünlemeye kaldığı anlaşıyor. Daha Galatasaray Lisesi'ne geldiği sıralarda şiir yazmakta olan Cahit Sıtkı'nın fen derslerine karşı fazlaca ilgi duymıyacağı doğal bir durumdur. Yayımlanmamış şiirlerin ardından koşmakla geçen zaman, ona, fen dersleri yönünden ihanet ediyordu. İlk şiirlerini Lise son sınıfta iken, 1930-31 yıllarında "Muhit", "Ser-

vetfünun" ile Galatasaray'ın "Akademi" ve "Galatasaray" dergilerinde yayımlamıştır.

Cahit Sıtkı, 1931 yılında liseyi bitirince, o zaman Yıldız'da bulunan *Mülkiye Mektebi* (Siyasal Bilgiler Fakültesi)'ne girdi. Ziya Osman'a yazdığı 2.11.1931 tarihli mektubunda, "benim, Mülkiye'ye girmekliğim hiç düşünmediğim şeylerdi. Fakat oldu." diyor. Gene aynı mektuptan 352 numaralı öğrenci olduğunu anlıyoruz. Lise'de başlayan şiir yazma ve yayımlama çalışmalarının burada arttığı, yazdıklarını Peyami Sefa'ya gönderdiğini, bu şiirler üzerine onun Cumhuriyet Gazetesinde Taran- cı lehinde bir yazı yayımladığını biliyoruz. Bu şiirler, son- radan, ilk kitabı olan *Ömrümde Sükût* adlı kitabında toplan- dı. Şiire kendini bu kadar veren Cahit Sıtkı, derslerden ya- na başarılı olamadı. O yıllarda, sigaranın yanında içkiye alış- mış, bir ara eroin de çekmişti. Derslere pek uğramıyor, mey- hanelerde ve aşk ardında koşarak günlerini geçiriyordu. Ha- şarı bir öğrenciydi. Böylece geçen dört yılın sonunda, Taran- cı, okulu bitirememiş, bir profesör bu "dört yılını haram et- mişti" ona. Ziya'ya Diyarbakır'dan yazdığı 15.9.1935 tarihli mektubunda, böylece okuldan ayrılışı karşısında, şöyle diyor: "Babam beni çok iyi karşıladı. Hemen hiç azarlamadı desem yalan söylemiş olmam."

O yıl, Yüksek Ticaret Okulu'na yazıldı. Artık, geceleri de özgürdü. Bir pansiyonda oturuyordu. Ancak, geçimini sağla- mak zorunluğu ile karşılaşmış, Sümerbank'a memur olmuştu. Memurluk sıkıcıydı onun için, azat zamanını sabırsızlıkla bek- liyordu. Bu arada Cumhuriyet Gazetes'i'nde hikâyeleri de çık- mağa başlamıştı. Böylece geçen dört yıla yakın bir zaman sonunda Paris'e, Sciences Politiques'de okumağa gitti. Cum- huriyet'te çıkan hikâyelerin ve edebiyatla ilgili yazıların kar- şılıkları Paris'e gönderilecek, böylece öğrenimine devam ede- cekti. 1938 yılı sonlarında Paris'e hareket etti. Orada, bir yan- dan derslerine devam etmiş, öte yandan da Paris Radyosu'n- da Türkçe yayınları spikerliğini yapmıştı. Bir yandan da sev- diği Fransız şairlerinin (Baudelaire, Verlaine, Rimbaud gibi) gezmiş oldukları yerlerde dolaşıyor, Oktay Rifat ile sıkı bir dostluk kuruyordu.

Paris'e gittikten kısa bir süre sonra savaş tehlikesi baş- göstermiş bulunuyordu. 7 Haziran 1940 tarihinde, "Hükümetin tebliğatı üzerine evden çıkıp Le Mesnil'de bir süre oturuyordum. Pa-

ris'den 13 Haziran 1940 günü bir bisikletle, bombardıman altında ayrılmış, on gün içinde Bordeaux'ya ulaşmış, sonra Périgueux şehrinde bir süre kalmıştı. Alman uçaklarının uğultuları arasında "İnsanca sesleri bulmuş şairler" yazıyordu. Onu 25.8.1940 da Lyon'da, 26.9.1940 da Cenevre'de buluyoruz. Yurda döner dönmez de Diyarbakır'a gitti. 12 Mart 1941 tarihinde hazırlık kıtasına katılarak İzmir'de askerliğe başlamış, Nisan sonlarında Ankara'da Yedeksubay Okulu'na geçmiştir. Altı aylık okul dönemi sonunda kıta hizmetini yapmak için Burhaniye'de buluyoruz onu.

Avrupa'da bisikleti ile kaçarken korkuyordu. "Bugün yarın ölmek pek mümkün. Tayyare bombardımanları başladı. Ölmeden evvel kurtlarımı dökmek istiyorum. Yaşamamanın Don Juan'ıyım; hayatı, her şeyiyle çok, ama pek çok seviyorum." diyordu. O sıralarda yazdığı şiirlerde yaşama aşkı ile ölüm korkusu birbiri içinde, girift haldedir. Askerliğini yaparken yazdığı şiirlerinde ise bir ferahlık ve berraklık görülür. "Paris günleriyle, yeni bir güzelliğe yönelmiş şiiri, askerlik günlerinde de, aynı yolda, hızını kaybetmeden ilerliyordu" diyor Saba. Ağustos 1942 başında Edremit'e yakın Ilıca Kıyı Korumasına Taburunda görev almıştır. Orada, "Edremit'e tren yolu ile bağlı, birkaç balıkçı evinden, yalnız kışın faaliyette bulunan bir zeytinyağı fabrikasından, tabur karargâhından ve radyolu bir kahveden ibaret küçük, ıssız, asûde bir yerde" birçok şiir yazmış, "esmer bir sevgili" ile oyalanmıştır. 1941 Mart'ından 1943 Ekim'ine kadar süren askerlik günlerinde, Cahit Sıtkı, bol şiir yazmıştır.

Askerlik görevi bittiğinde, ticarethanesini İstanbul'a taşımış bulunan babasının yanına dönmüş, onun ticaret defterlerini tutmağa başlamıştı. Ancak, geceleri geç ve sarhoş olarak gelmesi karşısında, babasının tutumu onu rahatsız etmiş, Firuzağa'daki mükellef evi bırakarak bir pansiyona yerleşmişti. Böylece, kendi başına buyruk, meyhanelerde keyfince içen bir adam hayatı yaşamağa başlamıştı. Ziya Osman'ın bütün uyarmaları karşısında bu hayattan sıyrılamamıştı bir türlü. 1944 yılında Ankara'ya gitmiş ve Anadolu Ajansı'nda çevirmen olmuştu. O yaz, ünlü Otuz Beş Yaş şiirine çalışmış, bu şiirle C.H.P. Şiir Ödülü'nü kazanmıştı. Bu şiirin adını taşıyan ikinci şiir kitabı da 1946 Ağustos'unda Varlık Yayınlarının ilk kitabı olarak basılmıştır. - <https://rantey.org>

Cahit Fıtkı, sonraları Toprak Mahsulleri Ofisi'ne geçti. Daha sonra da Çalışma Bakanlığı çevirmenliğine atandı. Ankara'da da içki âlemlerini bırakmamış, üstelik âşık da olmuştur. 4 Temmuz 1951 tarihinde de evlendi.

1953 yılı Aralık ayında hastalandı. Ankara, İstanbul, Diyarbakır'da tedavi gördü. 6 Eylül 1956 tarihinde Viyana'ya götürüldü. Orada tedavi edilirken hastanede 13 Ekim 1956 günü öldü. Cenazesi yurda getirildi ve 26 Ekim tarihinde Ankara'da gömüldü.

Cahit Sıtkı, son yıllarını felçli bir halde yatakta geçirmiştir. Konuşmayı bile beceremiyordu. Ziya Osman Saba, onu, İstanbul'daki hastanede ilk ziyaretini şöyle anlatıyor: "Beni birden tanıyamamış gibi baktı, sonra yaklaşmamla, aramızda birkaç metre kalmasıyla, tüyler ürpertici, kulaklarımdan gitmeyecek bir sesle bağırmağa başladı. Demek o ses bütün konuşması olmuştu. O sese, bir eski arkadaşını görmekteki sevincini, onunla konuşamamaktaki ıstırabını, belki, o arkadaşını görmesiyle dilinin çözülürvermesi ümidini bile katıyor; ondan, ağzını açabildiği kadar açmış, sevinçle bağırır gibiyken bir yandan da hıçkırıyor, hıçkırırken de Tanrıya yalvarmaktan geri kalmıyordu. Boynuna sarılmakla susturabilmişim." (Ziya'ya Mektuplar, s. 35-36).

"Şiirde Türkçeyi en iyi kullanmış şairlerden biri olan Cahit", son günlerinde güzel dilimizi kullanamamıştır.

Cahit Sıtkı, liseyi bitirdikten sonraki yıllarda içkiye alışmıştı. Bu alışkanlığından kurtulamamış olması, onun hayatının son bulmasında önemli bir etkidir. Hayatı boyunca birçok kez âşık olmuştur. Şiirlerinde "Beşiktaşım" diye geçen sevgiliden başlayarak Ilıca'daki "esmer sevgili"ye kadar birçok sevgilisi olmuştur. Ziya Osman'a göre, onun sevgilileri hep küçük kızlardı. Bunun nedenini şöyle anlatıyor Saba: "Cahit, kendisinin, çirkin, hiçbir kızın beğenmeyeceği, beğenemeyeceği kadar çirkin olduğuna inanmıştı." Kendisi de Ziya Osman'a şunları söylemişti: "Ben çirkinim, yetişkin kızlardan beni beğenen olmaz. Onlar tecrübelidir. Ben, ancak, küçük yaşta ki toy kızları elde edebilirim, ancak onlar bana yüz verirler." Bu fizik durum onun ruh yapısı üzerinde de derin etkiler yapmıştır. "Fizik yapısından, kendi deyimiyle, dar kalıbından memnun görünmüyor", meyhanelerdeki aynalarda hayallini görüyor, belki de bir kaç defa ayna karşısına oturuyor. Bu, çirkinlik-

ten doğan çekingenlik ve yalnızlık onun şiirinde kendini gösteren ana temellerden biridir. Nadir Nadi, bir yazısında, "Cahit çok zeki, çok içli, biraz içine kapalı, durmaksızın kendini araştıran gerçek bir şairdi. Dış görünüşünü çirkin sanması onda birtakım kompleksler doğurmuştu" diyor. Bu kompleksler içinde, kendine bir kızdan geliyormuş gibi düşsel mektuplar yazıp postalamıştır.

Sabahaddin Kudret Aksal'ın dediği gibi, "yaşamayı bir kadehin karşısında şiir düşünmek, şiir söylemek, şiirden konuşmakla geçti". Sağlığında, bazı çevreler tarafından komünistlikle suçlanmıştı. Mehmet Kaplan, Ölçü Dergisinde (Haziran 1957, s. 27 vd.) şunları yazmıştır bu konuda: "Nâzım Hikmet için yazdığı şiir, Cahitli, bazı milliyetçiler nazarında şüpheli bir insan haline getirmiştir. Benim kanaatime göre Cahit, bu şiirli, bir gaflet neticesi yazmıştır. O, Nâzım'ı sadece bir şair olarak takdir etmiştir. Yoksa Cahit'in, komünizmle bir ilgisi yoktur. Ne şiirlerinde, ne de mektuplarında bunu gösteren bir işaret görebiliyorum. Onun estetiği de, hayat görüşü de herhangi bir ideolojiye yer vermez. O, sadece şair ve halis bir şairdir. Bir propagandacı, şiirli gaye değil, vasıta telâkki eden bir ideolog, şiir estetiği üzerinde bu kadar durmaz."

II. SANATI

A — Şiir üzerine düşünceleri :

Cahit Sıtkı, yaşadığı sürece hikâyeler de yazmıştır. Fakat onun asıl sanatçı yönü şiire dönüktür. Şiir hakkındaki görüşlerine, Ziya Osman Saba'ya yazdığı ve "*Ziya'ya Mektupları*" adlı kitapta toplanan mektuplarında rastlıyoruz. Şiir konusunda bir iki yazısı da görülür.

Cahit Sıtkı'ya göre, "şiir, kelimeler ile güzel şekiller kurma sanatıdır". Şiiri "dil ve kelime" işi olarak kabul etmektedir. "Ama, kelime, boş bir kalıp değil ki. Şairin hisleri, fikirleri, hayalleri, dünya görüşü, felsefesi, şahsiyeti, her şey şiirde belli olur". Fakat, bu "duygular, fikirler, buluşlar zıllân sonra gelir", ilk önce gelen kelimedir. TaranCI'ya göre, "şiir öyle bir nesnedir ki, kelime çıkardın mı, hattâ kelimenin yerini değiştirdin mi büyüğü bozulur, sihri kaçır". Bilişliği üzere, (çeviri) Değişiklik - <https://www.kayit.org>

Şiir. Mısrada da fazla kelime aynı neticeyi doğurur, mısraın edasını çirkinleştirir, bozar, mısraı mısralıktan çıkarır. Her kelime, hissesine düşen sesi, mâna, tedai ve daha bir sürü vazifeleri cda edemedi mi lüzumsuzdur; o mısrada yerli yoktur". Kelime, "annedir, dosttur, kadehtir, hasrettir, hayaldir, yanı bir mânası, bir tedaisi, bir gölgesi, hattâ bir rengi ve tadı olan nesnedir". Bu yüzden, kelimeye gereken önemi vermek gerekir. Zaten, şiir, yazıldığı dilde şiirdir. Bir başka dile çevrildiğinde kelimelerin ritminden doğan musiki kaybolur, şiirin büyüğü kalmaz. Kellmelerin çağrışım güçleri de azalır. Şiirin, bir ulusun tarihini, kültürünü, insanını verebilen üstün bir kudreti vardır. "Şiir, insanogluğunun ruhundaki her suale, bülbül sesiyle, acı veya tatlı, yanık veya şen cevap verebilecek bir kudrettir, yeter ki o tele dokunmasını, ondan istediğin nağmeyli çıkarmasını bilesin". "Aslolan şey, kelimeleri yaşatmaktır, sen onlara hayat verdikten sonra gerisine karışma. Hattâ ufak tefek kusurlarını da hoş görmek bazan şiirin çok lehinde oluyor. Çünkü şiir; daima, en ummadığımız yerdedir". Başarı kazanan şiirlerdeki giz, Tarancı'ya göre şöyledir: "Hoşa giden, kalan, güzelliğini cümleye kabul ve tasdik ettiren şiirlerde bir genç kızın gülümsemesi, bir arabanın sokaktan geçmesi, bir çocuğun şunu bunu isterim demesi, bir dostun koluna girilmesi, bir fakire sadaka verilmesi gibi kendiliğinden ve vasitasız oluveren hayat faaliyetlerinin, beşer davranmalarının tabiliği ve samimiyeti mevcuttur".

TaranCI, özetlediğimiz satırları ile şiirin bir söz sanatı olduğu anlayışında olan bir sanatçıdır. Bu bakımdan, "Şiir, kellmeler dinidir" diyen Mallarmé gibi düşünmektedir. "Kellmelerden ziyade duydukları ve düşündükleri şeyin güzelliğine chemmiyet" vermeyi büyük bir hata olarak kabul etmektedir.

Cahit Sıtkı, şiirde ses, anlam ve biçim bütünlüğünü arar. Ölçü konusunda bağnaz değildir. "Bugün aruzla da, heceyle de, serbest vezinle de yüzümüzü güldürecek derecede güzel şiirler" yazılmakta olduğunu söyleyen TaranCI, "insanın vezinsiz, kafıyesiz şiir söyleyebileceğini, bu gibi şiirlerde de en mükemmel aruz ve hece şiirinde olduğu kadar kusursuz bir form bulunabileceğini" belirtiyor. Ona göre, "vezin, nihayet kelimelerin arzu edilen sesi çıkarabilmesi için şu ya da bu şekilde tertibinden başka bir şey değildir". TaranCI, uyak (ka-

fiye) konusunda da aynı kanıdadır, "bir güzellik unsuru olarak kullanılmadıkları zaman" uyağın da ölçü gibi can sıkacağına işaret ediyor, "mısraın şiriyeti vezniyle kâim değil"dir diyor. İlk şirlerinde bunları henüz iyice idrak edememesi ya da şirine bunları uygulayamaması yüzünden tam başarılı olarak göremeyiz onu.

Tarancı, şirde faydayı ve propagandayı aklından geçirmemiştir. Yaşadığı günlerdeki şir akımları dışında kalmış, sanatta insanı ön plânda tutmuştur. Ona göre, "İçine insan girmeyen, yahut insanı hatırlatan emareler bulunmayan ıssız bir tabiat parçası, tabiat olarak belki güzeldir, fakat canat plânında güzel olamıyordur."

Cahit Sıtkı, dil ve kelime yanında şekil üzerinde de durmuş, dil gibi şekil de fonksiyon bakımından ele almış, şirinin şeklinin muhtevası ile yakın ilgisini gözden uzak tutmamıştır. Şekil, şir ile birlikte, dil ile duyu bir arada doğurularak yaratılır. Bir mektubunda şunları söylüyor: "İfade vasıtamız olan kelimelere gözümüz, kulağımız, elimiz, ayağımız imişler gibi muamele etmek, onları uzviyetimizin parçaları olarak kabul etmek lâzımdır. Kelimelerle bu kadar içli dışlı olduktan sonra, hangi hissin müphem söylenmesi, hangi fikrin kuvvetle ifade edilmesi, hangi hayalin kırık dökük anlatılması gerektiğini sezmek ve ona özledği formu bahsetmek biraz dikkate, biraz çalışmaya mütevakıftır". Şirde, şekli tâyin eden öğeler arasında uzunluk ve kısalık da önemli yer alır. Şirinin "kısalık veya uzunluğu senin tahtesşuurunda (bilinçaltında) ihtilaz ettirdiği (titrettiği) seslere ve nağmelere bağlı bir şeydir. Daha doğrusu, şirinin nerede biteceğini ancak şirinin kendisinden öğrenebilirsin". Şekilsiz güzellik olamayacağına inanan Cahit Sıtkı, şeklin çeşitli öğeler arasında ilgiler kurularak ortaya çıkabileceğini söylemiş, bir şiri teşkil eden öğeler arasındaki bu ilgiye de "*consistance*" (kıvam) demiştir.

Güzellik konusundaki görüşünü de burada belirtmekte fayda görüyoruz. Bu konuda şunları söylüyor: "Umumiyetle şirde güzellik mefhumunu şöyle bir teşbihle hülâsa edeyim: Sokakta elbiseyle gezmek. pijamayla gezmekten daha güzeldir, yataktaysa aksi. İşte bütün mesele "*ne*"nin "*nerede*", "*ne zaman*" güzel olabileceğini, küllün havasını bozmıyacağını rezmek ve bilmektir. Bu bilindikten sonra, niçin filân tâbirin filân şirde gümedini fakat diğer şirde pekâlâ gittiğini

anlamak kolaylaşır". "Bütün güzel şiirler, esaslı kitaplar hep yaşanmış hayatların nağmesi ve senfonisi değil midir? İşte *Le Lac*, işte *Le Balcon*, işte *Sagesse*, işte Yahya Kemal'ın *Açık Deniz*'i, Haşım'ın *Tahattürü*... ilh.." Güzellik ögesi olarak gördüğü yaşanmış hayatın yanında hareketli de bir başka öge olarak kabul eder, "bütün estetik değerlerin harekette mündemlik olduğunu sezdirmek" istediğini söyler. Ses ise şiirin güzelliğinin temelidir. "Şairin mesuliyetli ve şerefli sesle başlar, sesle biter. Yoksa kelimenin tek başına mânasından beklenen güzellik, nesir hudutları içine girer. Var mı yok mu ses! Şiir madeni, güzellik hazinesi, şairin Panthéon'u sestir".

B — Şiirleri :

Ziya Osman'a göre, Cahit Sıtkı 1928 yılından önce de şiir yazmıştır. Daha ilse sıralarında okurken yazdığı şiirleri ilk kez 1930 yılında Muhit ve Servetifünun dergilerinde yayımlanmıştı. İlk şiirleri kötümser bir hava içinde acemice yapılmış denemelerdi. "O ilk şiirleri, uçmak için çırpınan bir yavru kuşun kanatları gibi"dir, der Ziya Osman.

Cahit'in şiir yazmağa başladığı yıllarda, hece ile şiirler yazılmakta, Yedî Meş'ale'cilerle şiirimize yeni bir hareket gelmiş bulunmaktadır. O sıralarda, sevdiği ozanlardan, Ahmet Haşım, Yahya Kemal gibi ünlü ozanlar şiir yayımlamakta, Necip Fazıl, Ahmet Hamdi kişiliklerini bulmak üzere idiler. Yabancıardan Apollinaire'i, Baudelaire'i ve Verlaine'i bulmuştu. Cahit, Ahmet Haşım ile Yahya Kemal'e çıraklık etmemiş, onların faydalandığı Fransız şiirine uzanmış ve böylece Baudelaire'in, Verlaine'in, Rimbaud'nun kaynağından içmiştir. Yahya Kemal ve Haşım'ı besleyen düşünce, duygu ve ilkelerle doğrudan doğruya temasa geçmesi onun şiiri için çok faydalı olmuştur. Yahya Kemal'i bir yana bırakırsak, batıya yönelen şiirimizde ilk önemli yeri Ahmet Haşım alır, ondan sonra da Cahit Sıtkı gelir. Yücel Dergisinin 1935 yılında yayımlanan bir nüshasında, "Baudelaire, bana suyun dibine inmesini öğretti, içimle dışım arasındaki farkı *Les Fleurs du Mal*'i okuduktan sonra idrak ettim. Baudelaire bana kendimi buldurttu" diyor. Galatasaray Lisesinde okuduğundan, bu yöneliş onun için kolay oldu. Onun şiirinde, Divan edebiyatımızın etkisini bulamıyoruz. Şiirde konuşma dilini bulmak için

çalışan ve bunu bulan Tarancı'nın Karacaoğlu'na yaklaşan deyişleri ile Halk şiirimizden faydalandığı daha kesinlikle söylenebilir. Cahit de, Karacaoğlu gibi, Türkçeyi canlı canlı kullanmıştır, ama bu, Karacaoğlu'nun etkisinde kaldığını göstermez.

Yukarıda belirttiğimiz nedenle, Cahit Sıtkı'nın ilk şiirlerinde Fransız ozanlarının etkileri belirli olarak görülür. Bu dönem şiirlerinin çoğu, Verlaine'in ve Baudelaire'in kötü birer kopyasıdır. İlk kitabı olan *Ömrümde Sükût* (1933) da yer alan şiirleri bu nitelikte, yapmacık duygularla örülmüş şiirlerdir. Daha sonraları, kendine yönelik görülür. Eski sevdikleri arasına Valéry ve Paul Eluard da katılır. *Düşten Güzel* (1932) da ise bu etkilerden iyice sıyrılmıştır.

Ömrümde Sükût'taki şiirleri ile *Sonrası* (1957) na giren o yılların şiirlerinde tam bir bocalama içinde buluruz Tarancı'yı. Şekil beceriksizliği, söyleyiş acemiliği içindedir o yıllarda ve belirmiş temaları da yoktur. Henüz, estetik anlayışının aksine, "duygular, fikriler, buluşlar" ön plâdadır. Melih Cevdet Anday ise, *Yeditepe Dergisinde* (15 Kasım 1956, sayı: 119) yayımlanan yazısında "Cahit'in bütün şiirlerinde daha çok bir duygu, bir düşünceyi anlatmak istediği görünüyor, bir duyguyu şu biçimden, bu biçimden anlatmaktan çok. Onca, duygular hiç de bahane değil" diyor. Böylece, Cahit Sıtkı'nın şiir anlayışı ile uygulayışı arasında fark bulunduğunu söylemek istiyor. Ancak, Cahit Sıtkı'nın, "şairin hisleri, fikirleri, hayalleri, dünya görüşü, felsefesi, şahsiyeti, herşeyi şiirde belli olur." deyişini anımsamalıyız. Bunları anımsadıktan sonra, anlayış ve uygulayış ikilemi bulunmadığı ortaya çıkar. Şiirlerini ve mektuplarını bir arada ele alırsak, sese ne kadar önem verildiğini bir kez daha görürüz. "Bir büyük boşlukta bozuldu büyü — Nasıl hatırlamazsın o türküyü" dizeleri, onun sese verdiği önemi gösteren bir örnek olarak burada anılabilir. Bu örnekleri çoğaltmakta, burada, bir gerek bulmuyoruz. *Otuz Beş Yaş* (1946) da yer alan şiirleri, bu görüşü destekleyen örneklerle doludur. *Otuz Beş Yaş*, kendini buluşun ürünlerini önümüze seren bir kitaptır. İçlerinde tam formunu bulamamış gibi görünen şiirlerin de yer aldığı bu kitap, Tarancı'nın en önemli kitabıdır. *Düşten Güzel* ise, gerçekleştirmek istediği konuşma diline yakın yazma isteğinin ürünlerini toplar. İlk

İki kitabına almadığı şiirleri arasında başarılı olanların azlığı, onun seçmeye önem verdiğini gösteriyor.

Tarancı, şiirlerinin tümü gözden geçirildiğinde, yeryüzünde bir konuk gibi görünür. Sonunda ölüm var bu yaşamın. Bunu düşünerek bazan karamsardır, bazan da gününü gün etmek duyguları içindedir. Şiirlerinin çoğunda ölüm korkusu yer alır. "Bel bağladığım tepelerden — Gün doğmayabilir bir daha" dizelerinde güneş simgesi ile verir bu korkuyu. "Her mihnet kabulüm yeter ki — Gün eksilmesin pencereden" dizelerinde ise ölmek için herşeye razı olduğunu belirtir. Ölüm, bir hareketsizlik, bir yokluktur onun için. "Akarsuda aksımızdan eser yok" derken bunu söylemek ister. "Nerde hareket ben orda" dizesinde ise ölümden kaçışa değinir. Fakat, bazı dizelerinde ölüme özlemi dile getirir. "Dâvet" şiiri örnek olarak anılabilir bu konuda. Onun, ölüm konusunu bu kadar çok işleminin nedeni, çocukluğunda ölü kaldırma törenlerinin etkisidir denilebilir. Savaş içinde yaşaması, uçakların yağdırdığı ölümden bir bisikletle kaçışı da onu etkilemiştir. Fakat, o kaçış günlerinde yaşama hırsı içinde bulunduğu da mektuplarında görülmektedir.

Ölüm temasının yanında ve ona karşıt olarak yaşama temasını işlediğini görüyoruz. *Otuz Beş Yaş*'da yer alan şiirleri karşılaştırsak, yaşama üzerine yazılmış olanların sayıca çok olduğunu görürüz. Güneş, ışık, pencere ve gökyüzü gibi simgelerle yaşamayı dile getirir şiirlerinde. Son şiirlerinde ise saadetli buluşunun izlerini görürüz. Bunlarda ölümden fazla söz etmez. İlk şiirlerinde ölümden fazla söz etmesi gençlik romantizmi olduğu kanısına da götürür bizi. *Otuz Beş Yaş*'da ve *Düştün Güzel*'de yer alan şiirlerin çoğunda hayata ve insanoğluna duyduğu sevgi görülür. Hastanede Ziyaret Günü, İnsanoğlu, Sulh Bir Hâtıra Oldu, Bugün Hava Güzel, Gün, Bahar Sarhoşluğu, Hep Yaşadığıma Dair, Yaz Gecesi adlı şiirlerinde bu yaşama sevgisini bütün kışılığ ve gücü ile işlemiştir.

Tarancı'nın şiirinde aşkın da önemli yer vardır. Birçok kez âşık olan Tarancı, Desem ki, İlk Aşk, Ferman Sendedir gibi şiirler yanında *Düştün Güzel*, *Aşk İle* adlı şiirleri de anabiliriz burada. Ayrıca, anı şiirlerini de aşk şiirlerine bağlayabiliriz. İçki ve içki sofrası ile ilgili olarak da *Çilingir Sofrası*, *Abbas*, *Mademki Vakit Akşam* gibi şiirler yazmıştır. Ta-

rancı, ulusal değerler üzerine de eğilmiş ve *Düşten Güzel*'de yer alan Atatürk, Mehmetçik, On Kasım, İstiklâl Marşını Dinlerken, Meçhul Asker gibi şiirler yazmıştır. Ancak, bu şiirlerde kişisel duyularını bulduğumuzu, sosyal plânda düşünüşlerine rastlayamadığımızı belirtmek isteriz. Zaten, şiirlerinde sosyal düşünüşlere, gerçeklere yer vermediği için toplumcu kişiler tarafından sert eleştirilere uğramıştır.

Cahit Sıtkı'nın işlediği temalardan biri de yalnızlık ve kaçış'tır. Robenson, Yalnızlığa Dair gibi şiirlerini anmakla yetineceğiz. Bunun nedenleri, kendisinin fizik çirkinliği ile kendini toplumdışı görmesi, ailesinden uzakta öğrenim yapması ve bir de o şiirlerin yazıldığı günlerde ozanlarımızın bir "mâdar iklimleri" özlemidir denilebilir.

Yaşar Nabl, Tarancı'nın ölümü üzerine yazdığı "Örnek Şair" adlı yazısında, "bütün büyük şairler gibi şeklin, biçimin şiir için ilk şart olduğuna inanıyordu. Biçim kaygısı kaygılarının başında yer alır" diyor. Doğrudur bu ve bunu kendisi de iyice belirtir. Hece ile yazılmış ilk şiirlerine bakarsak "*sonnet*", "*tercet*" (üçlük) gibi batı şekilleri ile, "dörtlük" ve "beyit" gibi doğu şekillerinin çok kullanıldığını görürüz. Sonraları, daha başka şekiller de kullanmıştır. Serbest vezinle yazdığı şiirlerinde ise şekil serbestliği de görülür. İlk şiirlerinde, bu şekle bağlılığı yüzünden dili bir hayli zorlamış, bazı keilmeleri iki dize arasında bölmüştür. Dizeyi çeklin içine yerleştirmek için şiir yapısı çok kez kaybolmuştur. Fakat, ilk kitabından sonraki şiirlerinde rahatlığa ve doğallığa erişmiştir. Serbest şiirlerinde kendine has ölçüyü ve uyak düzenini kurabilmiş, *Düşten Güzel*'de değişik şekiller kullanmıştır. *Otuz Beş Yaş*'da ve daha sonra yayımladığı *Düşten Güzel*'de halk şiiri şekillerini de denemiş, yalın bir söyleyiş de sağlamıştır. Şiirlerinin tüm sağlamlığı yanında dize sağlamlığına da eriştiğini söyleyebiliriz. Fakat, tümü sağlam olan bir şiirin içinde bazan bozuk dizelere de rastlamak mümkündür.

İlk dizelerinde yapmacık ve gereksiz kelimelere rastlanırsa da zamanla bundan sıyrılmış ve zorakilikten kurtulmuştur. Bazı şiirlerinde "alliterasyon" a rastlanır. Şiirini sıfatlardan temizlemiş olup sıfatların çoğu renklere ilişkindir. Kullandığı kelimeler kozmografyaya, bitki ve hayvanlara, psikolojik

durumlara, doğaya ve eşyaya ilişkin kelimeler olup oldukça geniş bir sözlüğü vardır. Şiirlerinde halk deyimleri de kullanılmıştır, ancak argoya pek az yer vermiştir. İlk şiirlerinde, uydurma kelimelerle şiir yazılamıyacağını, "sor" yerine "baş" deneyeceğini söyleyen Tarancı (Varlık, sayı: 441, 2.1.1935) tarihli mektubu), sonradan dilde sadeleşme akımına uymuş ve birçok kelimayı severek kullanmıştır. Zaten, Tarancı, kelimeleri tanır, sever ve okşamasını bilir. "Hangi kelime hangi kelime ile yanyana geldiğinde nasıl bir ışıık peyda" olacağını da bilen kişidir o.

Tarancı'nın söyleyiş özelliğı, konuşma diline yakınlığıdır. İlk şiirlerindeki gereksiz tekrarlar görülmez sonraki şiirlerinde. Tekrarlama konusundaki görüşlerini 28.5.1943 tarihli mektubunda belirtir ve "aksı takdirde şair kendi kendini taklit etmenin fâsit dalresi içine yuvarlanır" der. *Otuz Beş Yaş*'da yer alan şiirlerinde tekrarlara, benzetişlere ve kırpmalara pek az rastlarız. *Ömrümdce Sükût*'ta ve *Düşten Güzel*'de bu anlatma tekniğinden ayrıldığını, kelime ve dize tekrarlarına, kırpmalara ya da açıklamalara yer verdiğini görüyoruz. Şiirlerinde hikâyeye pek az yer vermiştir.

Cahit Sıtkı, ölçü ve uyak konusunda bağnaz değildir. İlk şiirlerinde görülen ölçü bağnazlığını sonraları bırakmıştır. Şiirin formu şiirle birlikte geldiğine göre, bu form uyağı da gerektirebilir veya gerektirmeyebilir. Ölçü hususunda da görüşü budur. Şiirlerinde de bu özgür düşüncenin izlerini görürüz.

Tarancı'nın şiiri bir dâva şiiri değildir. Bu yüzden, "Cahit Sıtkı, memleketinin büyük halk çoğunluğu için sanat yapmıyor. Kendi içtimai çevresi için sanat yapıyor" diyenlerin görüşünü yersiz buluyoruz. İçine dönük bir psikolojik yapıda olan Cahit Sıtkı, kişinin, toplum içinde yaşayan ve böylece toplumun etkisinde de kalmış bir kişinin iç dünyasının şiirini yazmıştır. Bu yüzden, onun şiirini dâva yönünden değil, sanat yönünden değerlendirmemiz gerekiyor. Başarısız bazı fantaziler de yazmış olan Tarancı'nın şiiri, kendi estetik anlayışı içinde başarılıdır.

Yabancı şairlerden yaptığı şiir çevirileri de başarılı örneklerdir.

C — Düzyazıları :

Cahit Sıtkı, şiirleri yanında düzyazıya fazlaca eğilmiş bir kişi değildir. 1935-37 yıllarında Cumhuriyet Gazetesi'nde bazı hikâyeler yayımlamıştır. Bu hikâyelerde, o zamana göre değişik bir hava görülür. Dil yalın ve hikâyeye yatkındır. Ancak, bunları, hikâye sanatımızın genel akışı içinde önemli sayamayız. Hikâyeleri bir kitapta toplanmış değildir. Hikâyeleri dışında pek az düzyazı yazmıştır.

Ziya Osman Saba'ya yazdığı mektupları, *Ziya'ya Mektuplar* adı altında toplanmıştır. Bu mektuplar çeşitli bakımlardan, özellikle şiir hakkındaki düşünceleri ve şiirlerinin ilk şekilleri bakımından önemlidir. Şiirlerindeki ve hikâyelerindeki Türkçenin aksine mektuplarında fazlaca Fransızca kelimeler kullanmıştır.

III. ESERLERİ :

A. Şiir Kitapları :

Tarancı'nın şiirleri ve yaptığı bir iki şiir çevirisi dört kitapta toplanmıştır:

a) *Ömrümde Sükût* (1933)

Yedi bölüme ayrılan bu kitap Tarancı'nın 21 şiiri yer almıştır. Kitaptaki şiirlerin adları şunlardır: Ömrümde Sükût, Odamda Sükût, Zaman Bir Kuşak Gibi, Maziyi Yâda Daldığım Zaman, Yatak, Uykusuzluk, Uyku, Aynalar, Bir Lâhzam, Dar Kalıp, Bir Kapı Açıp Gitsem, Bir Yaz Günü, Rüyamız, Yağmur ve Ben, Kar ve Hâtıralar, Gece Bir Neticedir, Bilmecelele Kal, Gece Bahçelerinde, Güneşe Aşık Çocuk, Kuşlar ve Gemiler, Uzak Bir İklimde.

Kitap, Semih Lütfi Kitabevi tarafından basılmıştır.

b) *Otuz Beş Yaş* (1946)

Tarancı'nın 108 şiirini toplayan bu kitap Varlık Yayınlarının birinci kitabıdır. Ömrümde Sükût'dan sonraki dönemin başarılı şiirlerini biraraya getirmektedir. Varlık Yayınevinde birçok kez basılmıştır.

c) *Düşten Güzel* (1952)

Tarancı'nın halk dili ve anlayışı içinde yazdığı yalın şiirleri toplayan bu kitapta 34 şiir bulunmaktadır. Evlilik maa-

tinli, yaşama sevincini ve ulusal duygularını yansıtan bu şiirler onun şiirinin son ürünleridir.

Varlık Yayınevi tarafından basılmıştır.

ç) *Sonrası* (1957)

Sağlığında yayımladığı üç kitabına almadığı şiirleri ile ölümünden sonra hakkında yazılanlardan bazılarını toplayan bu kitapta 73 şiiri ile 10 şiir çevirisi bulunmaktadır. *Düşten Gücel* yayımlandıktan sonra çeşitli dergilerde çıkan şiirleri de bu kitaba alınmıştır. Bu kitap dışında kalmış ve böylece hiçbir kitabına girmemiş bazı şiirlerinin bulunduğunu biliyoruz.

Şiir bölümü 104 sayfa tutan bu kitap da Varlık Yayınevi tarafından yayımlanmıştır.

B. Düzyazı Kitapları :

Tarancı'nın düzyazıları ve hikâyeleri kitap halinde toplanmamıştır. Ziya Osman Saba'ya yazdığı 57 mektup, Ziya Osman'ın Varlık'ta çıkan "Cahit'le Günlerimiz" adlı yazısı baştarafta konularak *Ziya'ya Mektuplar* (1957) adı ile Varlık Yayınevi tarafından yayımlanmıştır.

Ziya Osman'a yazdığı 22.6.1942 tarihli mektubundan *Venedik'te Ölüm* adlı bir çevirisinin bulunduğunu anlıyoruz.

C. Başka Kitapları :

1. Adolphe Baseler - Charles Kunstler, Fransa'da Müstakil Resim (Ahmet Muhip Dranas ile birlikte), 1. cilt: Monet'den Bonnard'a kadar, 90 s. 72 planş, fiyatı 125 kuruş; 2. cilt: Matisse'den Segonzac'a kadar, 112 s., 73 planş, fiyatı 125 kuruş. İstanbul 1938, Kenan Basım-evi.
2. Peyami Sefa. Hayatı ve Eserleri, İstanbul 1940, 69 s., 25 kuruş. "Son devrin meşhur şair ve edipleri serisi, No. 11".

IV. HAKKINDA YAZILANLAR :

1. Kitaplar

Uyguner, Muzaffer — Tarancı'nın Şiir Üzerine Düşünceleri, Ankara 1960, s. 53.

Kovan Yayınları — Cahit Sıtkı Tarancı, 1964.

2. Yazılar

Cahit Sıtkı hakkında birçok yazı yayımlanmıştır. Çoğu ölümü günlerinde yazılan bu yazıların hepsini buraya alamıyacağız. Bazıları aşağıda gösterilmiştir.

Arısoy, M. Sunullah — Bir Avuç Acı Anı, Varlık 442, s. 14-15.

Bürün, Vecdi — Cahit Sıtkı Tarancı, Türk Düşüncesi, s. 7-9.

Doğan, Ayhan — Cahit Sıtkı'nın Şiir Görüşü, İstanbul, c. III, 2, s. 24.

Doğan, Ayhan — Cahit Sıtkı'nın Şiirinde Temalar, İstanbul, c. III 3, s. 20.

Doğan, Ayhan — Cahit Sıtkı Tarancı'nın Üslûbu, İstanbul, c. III, 4, s. 16.

Hızlan, Doğan — Tarancı'yı Anarken, Türk Sanatı, 51, s. 7.

İlhan, Attilâ — Cahit Sıtkı'nın Son Kitabına Dair, yahut İf-lâsın Şiiri, Kaynak, 84, s. 30.

Kaplan, Mehmet — Cahit Sıtkı Tarancı, Türk Yurdu, 262, s. 325.

Kaplan, Mehmet — Cahit Sıtkı Tarancı'nın Şiir Estetiği, Ö-l-çü, 4, s. 4.

Kurbanoglu, Şerif Hulûsl — Niçin Örnek Şair, Seçilmiş Hikâ-yeler, 61, s. 26.

Kuşlu, Nihat — Tarancı'nın Özellikleri, Yeditepe, 120, s. 7.

Nayır, Yaşar Nabl — Örnek Şair, Varlık 442, s. 3.

Necatigil, Behçet — Tarancı'da Yaşamak, Varlık 442, s. 8.

Ozansoy, Munis Faik — Cahit Sıtkı Tarancı, Hisar, 36.

Özçelik, O. Fehmi — Cahit Sıtkı'nın Ardından, Hisar, 73, s. 10.

Saba, Ziya Osman — Cahit'le Günlerimiz, Varlık 441-444.

Tekin, Talât — Tarancı'da Dil Devriminin Etkileri, Türk Di-li, 64, s. 220.

Toprak, Ö. F. — Tarancı'nın Şiiri, Yeni Ufuklar, 38, s. 687.

Uyguner, Muzaffer — Tarancı'nın Mektupları, Başkent Anka-ra, 18, s. 5.

Uyguner, Muzaffer — Tarancı'nın Şiir Üzerine Düşünceleri, Varlık, 491-498.

Uyguner, Muzaffer — Ziya Osman'ın Şiirleri ve Tarancı, Varlık, 496-497.

Uzer, Suat — Cahit Sıtkı İçin, Türk Sanatı, 51, s. 8.

Yağcıoğlu, Halim — Cahit Sıtkı Tarancı, Çağrı, 87, s. 3.

Yücel, Tahsin — Misafir, Varlık, 441, s. 16.

ŞİİRLERİ

ÖMRÜMDE SÜKÖT

Çingiraksız, rehbersiz deve kervanı nasıl,
İpekli mallarını kimseye göstermeden,
Sonu gelmez kumlara uzanırsa muttasıl,
Ömrüm öyle esrarlı geçecek ses vermeden.

Ve böylece bu ömür, bu ömür her dakika,
Bir buz parçası gibi kendinden eriyecek.
Semada yıldızlardan, yerde kurtlardan başka,
Yaşayıp öldüğümü kimseler bilmeyecek!

GECE BİR NETİCEDİR

Renkler çekildi işte simsiyah bir saraya;
Birbirine müsavî artık her şey: Gecedir.
Geldi minarelerle kuyular bir hizaya;
Ya her şey dev gibidir, yahut her şey cücedir.

Bir sular hücumudur ansızın hafızaya
Bu, başlıyan, belki de biten bir işkencedir.
Kafalar ayna gibi şimdi bir muammaya;
Bu, içinden çıkılmaz bir müthiş bilmedir.

Korku bir kokudur ki karışmış bu havaya;
Ve sükût bir çığ gibi büyüyen düşüncedir.
Şimdi her kumldanış usulca, sessizcedir.

Bir torba tutmuş gibi boşlukta bir el güya,
Gülen, ağlayan başlar düştü aynı torbaya;
Gece bir sebep değil, belki bir neticedir.

K U R ' A

Ağacı kıskanırım,
 Yemiş yüklü dalı var;
 Bahar olsun, güz olsun,
 Ne güzel masalı var!
 İmrenirim arıya,
 Petek petek balı var;
 Konduğu çiçeklerin
 Pembesi var, alı var.

İnsan çektim kur'ayı,
 Olmazlara meylim var,
 Ne kalb isterdim, ne baş!
 Üstelik bir dilim var.
 Sıla bilmaz ayağım,
 Boğa kalır elim var.
 Görmeli öldüğüm gün;
 Ne garip bir halim var.

GÜN EKSİLMESİN PENCEREMDEN

Ne doğan güne hükmüm geçer,
 Ne halden anlıyan bulunur;
 Ah aklımdan ölümüm geçer;
 Sonra bu kuş, bu bahçe, bu nur.

Ve gönül Tanrısına der ki:
 — Pervam yok verdiğin elemden;
 Her mihnet kabulüm, yeter ki
 Gün eksilmesin pencereyden!

KORKTUĞUM ŞEY

Gün çekildi pencerelerden;
 Aynalar baştan başa tenha.
 Ses gelmez oldu bahçelerden;
 Gök kubbesi döndü siyaha.

Sular kesildi çeşmelerden;
 Nerden dolacak bu tas nerden,
 Nergislerin açtığı yerden
 Ey kuş uçurtmayan ejderha?

Ne yârdan geçilir, ne serden;
 Korkuyorum bu gecelerden.
 Bel bağladığım tepelerden
 Gün doğmayabilir bir daha.

ŞAŞIRDIM KALDIM

Şaşırdım kaldım nasıl atsam adım;
 Gün kasvet, gece kasvet.
 Bulutlar, sisler içinde kaldım;
 Gök mavisine hasret.

Olmuyor seni düşünmemek Tanrım,
 Ummamak senden medet.
 Suyun dibine vardı ayaklarım;
 Suyun dibinde zulmet.

Kalmadı ümidin soluk ve cılız
 Işığında bereket.
 Ve ölüm, kapımda kışner, sabırsız
 Bir at oldu nihayet.

GENÇLİK BÖYLEDİR İŞTE

İçimi titreten bir sestir hergün,
 Saat her çalışında tekrar eder:
 "Ne yaptın tarlanı, nerde hasadın?
 Elin boş mu gireceksin geceye?
 Bir düşünsen! yarıyı buldu ömrün.
 Gençlik böyledir işte, gelir gider;
 Ve kırılır sonra kolun kanadın;
 Koşarsın pencereden pencereye."

Ah o kadrini bilmediğim günler,
 Koklamadan attığım gül demeti,
 Suyunu sebil ettiğim o çeşme,
 Eserken yelken açmadığım rüzgâr!
 Gel gör ki sular batıya meyleder,
 Ağaçta bülbülün sesi değişti,
 Gölgeler yerleşiyor pencereme;
 Çağımız başlıyor ey hâtıralar.

ÖLÜMDEN SONRA

Öldük, ölümden bir şeyler umarak.
 Bir büyük boşlukta bozuldu büyü.
 Nasıl hatırlamazsın o türküyü,
 Gök parçası, dal demeti, kuş tüyü,
 Alıştığımız bir şeydi yaşamak.

Şimdi o dünyadan hiçbir haber yok;
 Yok bizi arıyan, soran kimsemiz.
 Öylesine karanlık ki gecemiz,
 Ha olmuş ha olmamış penceremiz;
 Akar suda aksimizden eser yok.

ALLAHI ARARKEN

Bilirim ne yapsam hata,
Yanlış attığım her adım;
Ellerim elma dalında;
Âdem'le Havva ecdadım.

Belli ne birdir ne iki;
Günahım başımdan aşkın.
Yarab sen de bilirsin ki
Bir Sen varsın bana yakın.

Yaşaran gözlerime bak,
Ben yalan söylemek bilmem.
Herşeyim güneşte çıplak;
Nedamet bende cehennem.

Ben ne geceleyin yıldız,
Ne kelebeğim gündüzün.
Bana ben gibi riyasız
Yüzün gerek Yarab yüzün.

Boş değil ettiğim niyaz,
Halden bilmiyor kimseler.
Dost mu düşman mı tanımaz,
Suda oynayan çehreler.

Gitmekle bitmiyor umman;
Sular azgın, tekne delik.
Ah bu dağlar, ah bu duman!
Yolunu şaşırdı geyik.

Gün yoktur geçsin tasasız;
Geceler dersin Kerbelâ.
Sanırım her düşen yıldız
Göğsümden kopan vaveylâ.

Merhem tutmuyor yara da;
Kırıldı kolum kanadım,
Gençliğim gitti arada.

Ah neden sonra anladım.

Bende senden gayrı hasret
 Değmez gözyaşı dökmeye.
 Medet büyük Allah medet,
 Kulunu saran geceye.

DESEM Kİ

Desem ki vakitlerden bir nisan akşamıdır,
 Rüzgârların en ferahlatıcısı senden esiyor,
 Sende seyrediyorum denizlerin en mavisini.
 Ormanların en kuytusunu sende gezmekteyim,
 Senden kopardım çiçeklerin en solmazını.
 Toprakların en bereketlisini sende sürdürdüm,
 Sende tattım yemişlerin cümlesini.
 Desem ki sen benim için,
 Hava kadar lâzım,
 Ekmek kadar mübarek,
 Su gibi aziz bir şeysin;
 Nimettensin, nimettensin!
 İnan bana sevgilim inan,
 Evimde şenliksin, bahçemde bahar;
 Ve soframda en eski şarap.
Bırak ben söyliyeyim güzelliğini,
 Rüzgârlarla, nehirlerle, kuşlarla beraber
 Günlerden sonra bir gün,
 Şayet sesimi farkedemezsen,
 Rüzgârların, nehirlerin, kuşların sesinden,
 Bil ki ölmüşüm.
 Fakat yine üzülme, müsterih ol;
 Kabirde böceklerle ozberletirim güzelliğini.
 Ve neden sonra
 Tekrar duyduğun gün sesimi gök kubbede,
 Hatırla ki mahşer günüdür,
 Ortalığa düşmüşüm seni arıyorum.

SULH BİR HÂTIRA OLDU

Böyle mi gelecektin eylül? farkında mısın,
 Ne başka bir sonbahara verdik bahçemizi.
 Neler savrulmadı bilsen yapraklardan evvel!
 Bu sefer ne olduysa biz insanlara oldu.

Daha doymamıştık son yemişlerine yazın;
 Kuşlardı, çiçeklerdi besliyen neşemizi.
 Gün sâkindi, gece yıldızlı, yaşamak güzel!
 Geçen yaz mevsimiyle sulh bir hâtıra oldu.

R O B E N S O N

Robenson, akıllı Robenson'um,
 Ne imreniyorum sana bilsen!
 Göstersen adana giden yolu;
 Başımı dinlemek istiyorum.

Ben gemi olurum, sen kaptan ol;
 Yelken açarız bir sabah vakti.
 Güneşte gölgemiz olur deniz.
 Yolculuk! derken adamızdayız.

İsterdim tercümanım olasın,
 Tanıtasın beni balıklara,
 Vahşi kuşlara ve çiçeklere;
 Bizdendir diyenin benim için.

Ağaca çıkmasını bilirim,
 Tanırım meyvanın olmuşunu;
 Taş kırmak da gelir elimizden,
 Ateş yakmak da, aş pişirmek de.

Robenson. hâlden bilir Robenson,
 Adan hâlâ batmadıysa eğer,
 Alıp götürsen beni oraya,
 Deniz yolu kapanmadan evvel!

P A Y D O S

Paydos bundan böyle çılgınlıklara;
 Sert konuşmağa başladı aynalar.
 Yetişir koştum aşkın peşi sıra;
 Bitirdi beni bu içki, bu kumar.

Ne saklıyayım gaflet ettiğimi?
 Elimle batırmışım gençliğimi;
 Binip bineceğim en güzel gemi!
 Aldığını geri vermez dalgalar.

Meyhaneler, sabahçı kahveleri,
 Cümle eş dost, şair, ressam, serseri,
 Artık cümbüşte yoksam geceleri,
 Sanmayın tarafımdan ihanet var.

Yaş ilerliyor... Artık geçti bizden;
 Kişi ev bark edinmeli vakitken,
 Gün gelince biz değil miyiz ölen?
 Cenâzemiz yerde kalmasın dostlar!

A B B A S

Haydi Abbas, vakit tamam;
 Akşam diyordun işte oldu akşam.
 Kur bakalım çilingir soframızı;
 Dinsin artık bu kalb ağrısı.
 Şu ağacın gölgesinde olsun;
 Tam kenarında havuzun.
 Aya haber sal çıksın bu gece;
 Görünsün şöyle gönlümce.
 Bas kırbacı sihirli seccadeye,
 Göster hükmettiğini mesafeye
 Ve zamana.
 Katıp tozu dumana,
 Var git,
 Böyle ferman etti Cahit,
 Al getir ilk sevgiliyi Beşiktaş'tan;
 Yaşamak istiyorum gençliğimi yenibaştan.

A Ş K

Açınca baharın dışı gülleri,
 Bir başka rüzgâr eser bahçelerde.
 Dinle çılgınca öten bülbülleri;
 Sorma niçin düştüğünü bu derde.

De ki: — Aşktır şâdeden gönülleri;
 Perişan, berbad eden gönülleri.
 Aşk söyletir en yanık türküleri,
 Ay buluta girdiği gecelerde.

DALGIN ÖLÜ

Dün güzel bir kadın geçti
 Kabrimin yakınından.
 Doya doya seyrettim
 Gün hazinesi bacaklarını,
 Gecemi altüst eden.
 Söylesem inanmazsınız,
 Kalkıp verecek oldum,
 Düşürünce mendilini;
 Öldüğümü unutmuşum.

YAZ GECESİ

Ne çok yıldızın var, saymakla bitmiyor
 Meltemi cana can katan yaz gecesi!
 Olsa olsa şilkran duası olacak,
 Saksıda sardunyanın kokusu kadar
 Da'da ishak kuşunun türküleri de.
 İnanırım güzel gece inanırım,
 İbadet gibi bir şey teneffüs etmek.

BİR SAADET

Ne kelime konuştuk,
 Ne işaret çektik birbirimize,
 Fakat gerçektir seviştığımız
 Vapur kalkıncaya dek,
 Gözgoze gelmekle sade.
 Bir saadet gibi hatırlıyorum,
 Yasemin kokusu ondan,
 Teneffüsü benden,
 Bir yaz akşamı,
 Kandilli iskelesinde!

NEDİM'E DAİR

Mevsimin tam Lâle zamanı,
Geçtim bir akşam Sâdabat'tan,
Koltuğumda Nedim Divanı.

Sorma ne kalmış o hayattan?
Ne defi gam cyliyen şarap,
Ne mesti naz... Sâdabat harap.

Sâdabat değil, Kâğıthane;
Çingenenin fal baktığı yer;
Lâle devri ancak efsane.

Koca Nedim! N'oldu o günler?
Dilde lezzet bunca mısraın
Söylemiyor nerde mezarın.

S E V D A L I

Gönül sende, göz yolda kaldı;
Ne postacı semtime uğrar,
Ne turnalar selâm getirir;
Vefasız çıktın Beşiktaş'lım.

Katlanmaksız katlanıyorum,
Kimselere belli etmeden.

İyi kötü bir iş tutmuşum;
Acısı tatlısı hepsi bir.
Ha Ankara ha Çemişgezek;
Senden uzlaştıktan sonra,

Nerde olsa yaşıyor insan;
Nerde olsa bir gün ölmek var.

Sen ilk aşkım, ilk gözağrımın;
Dünyalara değişmem seni.
Keyfimden uçtuğum oluyor,
Rüyama girdiğin geceler.

Bayram sabahı bile olsa,
Sensiz doğan günü neyleyim!

PEYZAJ II

Çocuklar taş atmasın,
Gemiler geçmesin üzerinden,
Hiç kıpırdamasın balıklar,
Rüzgâr da esmeyiversin,
Sulârin durulduğu bir saat olsun;
Gör denizin güzelliğini!
Hele mehtap da varsa,
Üstünde at koşturacağın gelir.

PEYZAJ IV

Akşam oldu diye yakma lâmbayı;
Böyle gölge severim manzarayı.
Sen yalnız türkünü söylemeğe bak,
Karanlıkta çıkan ses daha berrak.

Karanlıkta söylediğin müddetçe,
Sesinden semaya akseden bahçe,
Sâkin güllerini açtıkça bir bir,
Bunalmış ruhların tesellisidir.

YAŞIM İLERLEDİKÇE

Yaşım ilerledikçe daha çok anlıyorum
 Ne büyük nimet olduğunu ah ey güzel gün!
 Boş yere üzölmekte mâna yok anlıyorum,
 Kadrini bilmek lâzım artık her açan gülün;
 Şükretmek türküsüne daldaki her bülbölün!
 Yanmak da olsa artık aşk ile yaşıyorum.

D Â V E T

Boş ver diyordu uykumda öölüler,
 Boş ver kardeşim dünya işlerine.
 Değer mi sevincine, kederine;
 Hatırladıkça güldüğümüz şeyler.

Duymak istemez misin daha derin
 Gül bahçelerinde bülböl sesini;
 Ebedî kılmak vuslat gecesini;
 Saymak saçlarını tel tel o yârin.

Gel diyordu uykumda öölüler gel;
 Ne hayal ettinse kavuşmak mümkün.
 Suyun, ateşin ötesinde üstün
 Bir şey var ki hayattan daha güzel!

HEP YAŞADIĞIMA DAİR

Bu gölge yer pazar günü,
 Bu gahir, bu tren sesi,
 Gök bildiğim bu mavilik,
 Yeşil dallardan süzülen.
 Oturduğum rahat koltuk,
 Beyaz örtüsü masanın,
 Sigaram, kahvem, gazetem
 Elimin çizdiği kavis,
 Kovmak için sinekleri;
 Kolumda işleyen saat
 Ve esnemem arada bir,
 Hep yaşadığıma dair.

FERMAN SENDEDİR

Nedim'in gözünden irak o dilber,
 O dilbersin ki hüsnüan sendedir.
 Rüyada görülen bahara benzer,
 Bülbülleri mest gülistan sendedir.

Saç bir yana, dünya bir yana düşer;
 O gözlere dalan ummana düşer.
 Hâlim nakleylemek yârâna düşer;
 Yarayı ben aldım, derman sendedir.

Emreyle at koşturam deryalarda;
 Gemi vapur yürütem sahralarda;
 Kuş olan, kanad çırpam semalarda;
 Emreyle güzelim, ferman sendedir.

YALNIZLIĞIMIZ

Koskoca Tanrı gökler ardında,
 Beyler, paşalar saltanatında,
 Birçokları sefalet katında,
 Dul kadın, ihtiyar kız bahtında,
 Mecnunu, Leylâsı vuslatında,
 Kim yalnız değil ki hayatında?
 Ve ölümler serviler altında?

Ş İ İ R

Kızoğlan kız güzelliğinde şir;
 Hem sevgili hem dost hem anne yüzü.
 Hâlâ beni mest ettiği gecedir
 Sanırım hem yeryüzü hem gökyüzü.

Mecnun'um; şikâyet etmem Leylâ'dan;
 Başıma ne dertler açtığı halde.
 Ne mümkün vazgeçesin bu sevdadan?
 Bir kerre karar kıldık bu hayalde.

OTUZ BEŞ YAŞ ŞİİRİ

Yaş otuz beş! yolun yarısı eder.
 Dante gibi ortasındayız ömrün.
 Delikanlı çağımızdaki cevher,
 Yalvarmak yakarmak nafile bugün,
 Gözünün yaşına bakmadan gider

Şakaklarıma kar mı yağdı ne var?
 Benim mi Allahım bu çizgili yüz?
 Ya gözler altındaki mor halkalar?
 Neden böyle düşman görünürsünüz
 Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?

Zaman'a nasıl değişiyor insan!
 Hangi resmime baksam ben değilim.
 Nerde o günler, o şevk, o heyecan?
 Bu güler yüzlü adam ben değilim;
 Yalandır kaygısız olduğum yalan.

Hayal meyal şeylerden ilk aşkımız;
 Hâtırası bile yabancı gelir.
 Hayata beraber başladığımız
 Dostlarla da yollar ayrıldı bir bir;
 Gittikçe artıyor yalnızlığımız.

Gökyüzünün başka rengi de varmış!
 Geç farkettim taşın sert olduğunu.
 Su insanı boğar, ateş yakarmış!
 Her doğan günün bir dert olduğunu,
 İnsan bu yaşa gelince anlarmış.

Ayva sarı nar kırmızı sonbahar!
 Her yıl biraz daha benimsediğim.
 Ne dönüp duruyor havada kuşlar?
 Nerden çıktı bu cenaze? Ölen kim?
 Bu kaçınıcı bahçe gördüm tarumar?

Neylersin ölüm herkesin başında.
 Uyudun uyanamadın olacak,
 Kimbilir nerde, nasıl kaç yaşında?
 Bir namazlık saltanatın olacak,
 Taht misâli o musalla taşında.

FELEKTEN BİR GECE

Dünya gözüyle görsek murada ermek nedir!
 Sen olsan, ben olsam, felekten bir gece olsa!
 Unutup ağarmayı tanyeri kırk yılda bir,
 Ortalık ayışığı, etraf bağ bahçe olsa!

İkimiz de bu sevinçle uçar gibi desem,
 Su boyunda, söğüt altında, başbaşa mahrem,
 Hazdan ürperdiğimiz, mestoldüğümüz o dem,
 Varlık beraber çözdüğümüz bilmece olsa!

DÜŞTEN GÜZEL

İlktir baharın gönlümce geldiği
 İlktir hem sarhoş hem ayık olduğum
 Bir gerçek içindeyim düşten güzel
 Sevdığım gülüyor yanıbaşında

Aşkından tâlihimin düzeldiği
 Sen gökte ararken yerde bulduğum
 Bir sende gördüm ince ruh ince bel
 Sende murada erdim kırk yaşında

YALAN DÜNYA

İlk günden alıştığımız emektar aydınlık
 Anne yüzünde dost yüzünde evlât yüzünde
 Her sabah yeniden başlıyan şeye doymadık
 Düşümüz gerçeğimiz ne varsa yeryüzünde

Gökyüzü belledik şu ürperen maviliği
 Başımız darda kalınca el açtığımız yer
 Gökyüzüdür avutan akıllıyı deliyi
 Gökyüzünde bulutlar uurtmalar ümitler

Her mevsimiyle insanı ayrı ayrı saran
 Bunca güzelliği nasıl koyup gideceğiz
 Yaman çalacak o çalmayası saat yaman
 Geçmiş ola bir kez yumuldu mu gözlerimiz

A T A T Ü R K

Atatürk'üm eğilmiş vatan haritasına
 Görmedim tunç yüzünde böylesine geceler
 Atatürk neylesin memleketin yarasına
 Uçup gitmiş elinden eski makbul çareler

Nerde İstiklâl Harbinin o mutlu gün'leri
 Türklü düşmana karşı kazanılan zaferi
 Hiç sanmam öyle ağarsın bir daha tanyeri
 Atatürk'üm ben ölecek adam değildim der

Git hemşerim git kardeşim toprağına yüz sür
 Odur karşı kıyıdan cümlemizi düşünür
 Resimlerinde bile melûl mahzun görünür
 Atatürk'üm kabrinde rahat uyumak ister

D İ L E K Ç E

İlk ve son dileğim senden kış mevsimi
 Kırk yılda bir fakirin gönlünü etsen
 Göreceksin düşünmüyorum kendimi
 Ne olursun hep böyle güneşli gitsen
 Kar da yağabilir ama lâpa lâpa
 Fakat sakın olma ki soğuk olsun
 Sevdığım var üşüyor soğuk havada
 Gel üşütme sevdiğimi ne olursun

YALNIZLIK MACERASI

Öyle yalnız kaldım ki hayatımda
 Kimi gün öldüm kimi gün ilâh oldum
 Çok zaman annemin dizlerine hasret
 Koydum başımı kendi dizlerime
 Doya doya ağladım

Paylaşırsa dost paylaşırmış
 İnsanın derdini sevincini
 Dost ümidiyle ortalığa düşmiyegör
 Hangi kapıyı çalsan kimseler yok
 Hangi omuza dokunsam yabancı çıkar

Aşık mı olmadım tapınırcasına
 Bir Mecnun geçti o çöllerden bir de ben
 Dış mı çektirmedim âlemde Kerem gibi
 Ferhat gibi gürz mü sallamadım dağlara
 Ne Leylâ yâr oldu bana ne Aslı ne Şirin

O gün bugün sırtımı kendim sıvazlıyorum
 Sabahları sokağa çıkmadan evvel
 Cesaret şairim cesaret
 Kendi saçlarımı okşuyorum geceleri
 Sevgilimin saçları niyetine

SABAH DUASI

Sen doğmana bak güzel gün
 Gözümü alan aydınlık
 Dağlar seninle heybetli

Ovalar ~~Seninle Sonsuz~~ ^{Seninle Sonsuz} Arsivi - <https://rantey.org>

Şükür sayabildiğime
 Şehrimin bacalarını
 Duası anacığımın
 Her bacada duman gerek

Bir neşedir ağaçlarda
 Yaprak yaprak ısıldayan
 Uçan kuşa güle güle
 Gönlim kanatlarındadır

Artık ayırd ediyorum
 Fabrikayı mezarlıktan
 Meydan şimdi meydan oldu
 Yollar şimdi yola benzer

Kulak ver ne musikidir
 Her doğan günle beraber
 Şehirden gelen uğultu
 Dinlemeğe doymadığım

Dilerim ulu Tanrıdan
 Bu mübarek sabah vakti
 Okula giden çocuğa
 Zihnin açıklığı versin

İşçisine memuruna
 Cümlesine cesaret sabır
 Açılan pencerelere
 Kalkan kepenklere selâm

Sen doğmana bak güzel gün
 Gözümü alan aydınlık
 Trenler seninle gider
 Vapurlar seninle gelir
 Sender her belediğime

İSTİKLÂL MARŞINI DİNLERKEN

Borazanbaşı borazanbaşı
 Akşamları batan güne karşı
 Alışılmış bir ibadet gibi
 Çaldığınız o istiklâl marşı
 Yıllardır her kulakta yer etmiş
 Gür nağmesiyle tutarken arşı
 Az rastlanır bir hûşû içinde
 Ayakta dinleriz bütün çarşı

Hayal gibi vehim gibi bir şey
 Sanki memleketin dağı taşı
 En sadık bekçisi tarihimin
 Kesilir ansızın şehit nâşı
 Bu meçhul askerler mahşeriyle
 Hatırlatır o yaman savaşı
 Yanık türkülerinden biliriz
 Yemen çölünü Sarıkamış'ı

Kurduna kuşuna sor söylesin
 Neydi Türk'ün o günkü telâşi
 Karalar giymişti Anado'u
 Kan bir yandan bir yandan gözyaşı
 Sürmedi çok şükür o kıyamet
 Gecenin birinde fecre karşı
 Güneşten evvel doğdu ufukta
 Mustafa Kemal'in altın başı

S A Ğ E L

Sağ elim arslan elim
 Her hâli ayrı ayrı
 Dillere destan elim
 Âlemde senden gayrı
 Gerçek dayanak mı var
 Yediğim ekmek senden
 Sen ev yıkmaz ev yapar
 Sensin beni ben eden

Sağ elim arslan elim
 Dost için düşman için
 Her zaman insan elim
 İstemem dert göresin
 Sen dünya maceramda
 Aşkı sabrım kararım
 Gülsem de ağlasam da
 Ancak seninle varım

MEÇHUL ASKER

Hangi tarlayı sürmeğe kalksam
 Sapanıma takılan bu kemik
 Bir pırıl pırıl ki güneşte
 Alnımızdan ak

Göğe çıkar gibi düştüğün yerlerdir
 Çanakkale Sakarya Dumlupınar
 Haktın vazifeydin namus ve şeref
 Mert kapılarında Varşova'nın

Bir yanda yaptıkların destanlar dolusu
 Bir yanda sürüp giden nankörlüğümüz
 Doğrusu yüzüm yok çiçek getirmeğe
 Dağ taş bellediğim mezarına

A Ş K I M I Z

Zulmü pek çok insafı az
 Hayata karşı aşkımız
 Ne etseler ki çatlamaz
 Bir sabır taşı aşkımız

Samanlık seyran dediğin
 Aşkımız aşk ile zengin
 Dünyada her güzelliğin
 Yol arkadaşı aşkımız

Alınyazım alınyazın
 Yıldızım oldu yıldızın
 Temeli sağlığımızın
 Her şeyin başı aşkımız

D E Ğ İ R M E N

Suyun kurusun kanadın kırılısın değirmen
 Yetişir beni öğüttüğün
 Bırak cahilliğim saflığım gitmesin elden
 Bilmek yanmakmış büsbütün

Ben ettim sen etme kuzum değirmenci baba
 Boşuna değil bu telâş
 Öğrettiğin acı şeyler gelmiyor hesaba
 Mola ver dönmesin bu taş

Allahını seversen yarıda kes bu işi
 Sürmesin bu korkulu düş
 Rüzgâr dalda bırakır yarı olmuş yemişi

YAZ GÜNLERİ

Yaz günleri kilometrelerce uzun yaz günleri
Gerçekten başka ne avlanır tembel sularınızda
Gören duyan bilir gerçek nasıl beterin beteri
Avlanmağa çıkmam düşünceme el sularınızda

Gafil ağustos böceğinin oyun ve saz günleri
Ömrün derdi mihneti çok tesellisi az günleri
Yaz günleri kilometrelerce uzun yaz günleri
Başımı dinlediğim yer ögle uyularınızda

E D Â

Neyleyim seni kartpostal manzara
Rüzgârın yok o yerin havasından
Uğuldamak yaraşır ormanlara
Denizin güzelliği dalgasından
Geyik dağdan dağa atlarken güzel
Nar dalında dış dış çatlarken güzel
Kestane mangalda patlarken güzel
Kişilik güzelliğin esasından

Beni saran şey suyun akışıdır
Yemiş yüklü dalların şarkısıdır
Ananın çocuğuna bakışıdır
Sevdiğimin geçilmez gözbebeğidir

D E Ğ İ Ş İ K

Sen hergün başka güzel olsan
 Ben hergün başka bir âşık
 Her gözgöze gelişimizde
 Yıldırımınla vurulmuş gibi olsak
 Yepyeni bir aşk olsa aramızdaki
 Her seferinde
 Ne hârika olurdu yaşamak
 Hele cvlilik
 Sen hergün başka bir güzel olsan

KORKUNÇ GÜZEL

Bir el titremesi kadeh tutarken
 Bu yaşta nasıl koyuyor insana
 Orhan gibi vaktinde ölmek varken
 Değer mi oyalanmana

Rakıdan tütünden beter alışık
 Olduğumuz korkunç güzel bir şey var
 Tutmuş bırakmaz bizi bir sıkımlık

ÇEVİRİ ŞİİRLER

B A L K O N

Hâtıralar annesi, sevgililer sultanı,
Ey beni şadeden yâr, ey tapındığım kadın,
Ocak başında seviştığımız o zaman,
O cânım âkşamları elbet hatırlarsın.
Hâtıralar annesi, sevgililer sultanı.

O akşamlar, kömür aleviyle aydınlanan!
Ya pembe buğulu akşamlar, balkonda geçen!
Başım göğsünde, ne severdin beni o zaman!
Ne söyledikse çoğu ölmeyecek şeylerden!
O akşamlar, kömür aleviyle aydınlanan!

Ne güzeldir güneşler sıcak yaz akşamları!
Kâinat ne derindir, kalb ne kudretle çarpar!
Üstüne eğilirken ey aşkımın pınarı,
Sanırdım ciğerimde kanının kokusu var.
Ne güzeldir güneşler sıcak yaz akşamları!

Kalınlaşan bir duvardı aramızda gece
Seçerdim o karanlıkta gözbebeklerini;
Mesto'ur, mahvolurdum nefesini içtikçe.
Bulmuştu ayakların ellerimde yerini.
Kalınlaşan bir duvardı aramızda gece.

Bana vergi o tatlı demleri hatırlamak;
Yeniden yaşadığım, dizlerinin dibinde
O "mestinaz" güzelliğini hoştur aramak,
Sevgili vücudundan, kalbinden başka yerde,
Bana vergi o tatlı demleri hatırlamak.

O yeminler, kokular, sonu gelmez öpüşler,
 Dipsiz bir uçurumdan göğe taptaze güneşler.
 Güneşler ki en derin denizlerde yıkanır.
 O yeminler, kokular, sonu gelmez öpüşler!

Charles BAUDELAIRE'den

G R E E N

(YEŞİL)

İşte yemişler, çiçekler yapraklar ve dallar!
 İşte kalbim, çarpıntısı yalnız senin için!
 O bembeyaz ellerin kalbimi kırmazlar!
 Bu küçük armağanı dilerim hoş göresin!

Ben geldim işte, çiğlerle bezenmiş olarak;
 Alnımda seher yelinin dondurduğu çiğ'ler.
 Yorgunluğumu alsam ayakucunda bırak!
 Hayal etsem o tatlı demleri birer birer!

Bırak unutayım başımı taze göğsünde!
 Hâlâ aklımda lezzeti son öpüşlerinin.
 Hayırlı fırtınadan sonra sakın, âsude,
 Uyusam biraz, madem uzanmış dinlenirsin!

Paul VERLAİNE'den

H Ü Z Ü N

Gücüm, hayatım, nem varsa kaybettim,
 Kaybettim, ah, dost'arımı, neşemi.
 Kalmadı hattâ kibrim azametim,
 Oydu yehmettiren dahiliğimi.

Hakikat budur dedikleri zaman
 Karşımda sahiden bir dost zannettim.
 Hakikatı anlayıp duyduğum an;
 Çoktandır galip gelmişti nefretim.

Ama işte hakikat ebedidir,
 Yağarsa bir kimse ondan bihaber
 Âlemde ömrünce gafil kişidir.

Tanrı soruyor, cevap vermek ister.
 İyi ki ağlamışım arasına,
 Elimde kalan servet bu dünyada.

Alfred de MUSSET'den

F A N T A Z Y A

Bir hava bilirim, dünyalara değişmem:
 Bütün Rossini, Mozart, Weber sizin olsun.
 Çok eski bir hava, ağır, hazin, muhteşem;
 Yalnız ben duyarım onda ne varsa füsün!

Ne zaman o havayı dinleyecek olsam
 Ruhum gençleşiverir birden iki asır.
 Onüçüncü Louis devridir, vakit akşam!
 Batan güne sararmış bir yamaç uzanır.

Camları kızıla çalan renklerle yanar,
 Kiremitten bir şato, köşeleri taştan.
 Etrafı çepçevre bağlar, bahçeler, parklar;
 Bir dere akıyor çiçekler arasından.

Kömür gözlü bir kumral en üst pencerede;
 Eskidir geçmiş zaman esvapları eski.
 Görmüşlüğüm var bu kadını! ama nerde?
 Hatırlıyorum başka bir hayatta belki!

GÖK ÖYLE MAVİ

Gök öyle mavi, öyle durgun,
Damlar üzerinde!
Yeşil bir dal sallanadursun,
Damlar üzerinde!

Ürpertip gökyüzünü birden,
Bir çan tın tın eden,
Bir kuştur şu ağaçta öten;
Türküsünü söyler.

İşte hayat! aç gözünü gör;
Bak ne kadar sâde.
Hergünkü sakın gürültüdür,
Şehirden gelmekte.

Ey sen ki durmadan ağlarsın,
Döversin dizini;
Gel söyle bakalım ne yaptın,
Nettin gençliğini?

Paul VERLAINE'den

HİKÂYESLERİ

BİR KIŞ GECESİ

Geceydi, dışarda kar yağıyor, içerde soba yanıyor, radyoda bir faica oynanıyordu. Teyzemin yarı alaturka, yarı alafranga döşenmiş ve kış mevsimi icabı hem yatak, hem oturma odası vazifesini gören aydınlık ve rahat odasında, benden başka erkek olmamak üzere, muhtelif yaşlarda ve muhtelif bahtlarda altı kişiydik. Kırk beşinde dul bir kadın olan teyzem, çini sobanın yanında, sedir cinsinden bir koltukta oturmuş, yerine daha iyi yerleşmek ve biraz daha ısınmak insiyakiyle farkında olmadan çok kıpırdandığı için ikide bir omuzlarından kayan yün atkısını tombul ve buruşuk elleriyle düzeltiyor, radyoyu dinler gibi yapıyordu; fakat, mazlum ve yıpranmış gözlerinden belliydi ki, merhum eniştemle geçirdiği mes'ut ve avdeti imkânsız günleri düşünüyor. Teyzemin yanbaşımda, bir sandalyeye ilişmiş olan komşu kızı Feride, teyzeme bir gecelik entarisi diktığı ve dizlerinde pertavsızla büyütülmüş bir sonbahar yaprağı gibi duran portakal rengi, yünlü bir kumaş üzerinden, siyah, parlak ve hafif kıvrıcık saçların çerçevelediği küçük ve sevimli başını kaldırmadan radyoyu dinler gibi yapıyordu; fakat, ellerinin ve dizlerinin sık sık tekerrür eden sınırlı hareketlerinden belliydi ki, sarhoş bir baba ile çaçaron bir ananın fasılasız ve yeknesak kavgaları arasında kararip giden bahtına gizlice ağlıyor. Ellisini geçtiği halde yüzü hâlâ buruşmamış olan, iri mavi gözleri daima çileli bakan ahçı kadın -merhum eniştemle uzak akrabalığı dolayısıyla evde kendisine Hala Hanım deriz- mangal başında, küçük hasır iskemlesi üzerinde oturmuş, sigarasını sarıyor ve radyoyu dinler gibi yapıyordu; fakat, mangalın küllerini eşelemek bahanesiyle ikide bir maşaya sarılan ellerinin titremesinden belliydi ki, yirmi seneden beri kocasız, desteksiz, el kapisında türlü acıları sineye çekerek geçen ömrünün, bütün ümitlerini alıp

giden soğuk rüzgârında, vücudundan ziyade ruhuna bir hararet, bir teselli arıyor. İkisi de öksüz olan hizmetçi kızlardan biri, Hala Hanımın yanında yere çömelmiş, kahve pişiriyor, diğeri ise, sobanın arkasında duvar dibinde, teyzemin en küçük bir arzusunu sezmeğe hazır bir vaziyette, ayakta, bir tazi gibi uyanık ve tetik duruyor, ikisi de radyoyu dinler gibi yapıyordu; fakat ikisinin de mahzun ve kin dolu bakışlarından belliydi ki, hizmetçilik kaderlerini bir türlü benimseyemiyorlar. Ben ise, arasıra gece yatısına geldiğim bu evin içinde geçenleri yakından bilen, bu evdeki insanların herbirinin mert ortağı olan adam, pencere önündeki sedirde yan gelmiş, arasıra perdeyi aralıklayarak dışarıda karanlıkta lâpa lâpa yağan karı seyrediyor, bazan da, sigaramın dumanlarına dalarak, görünürde, herkes gibi, radyoyu dinliyordum; fakat, ikide bir, komşu kızı Feride'ye kayan gözlerimden belliydi ki, ben de radyoyu dinlemiyorum. Hâsılı, herkes kendi kendisiyle meşguldü ve dışarda kar yağıyor, içerde soba yanıyor, radyoda oynanan facia devam ediyordu. Birdenbire kapının zili öttü, hepimiz bir rüyadan uyanmış gibi silkindik. Teyzem omuzlarındaki atkıyı bir kere daha düzelterek doğruldu, komşu kızı Feride, akşamdanberl iş üstüne eğik duran küçük sevimli başını kaldırdı, gözgöze gelmiştik, gülüştük; Hala Hanım elindeki maşayı bıraktı ve sigarasını tablaya bastırdı. Hizmetçilerden kahve pişireni, beyzî, gümüş bir tepsiye dizdiği tincanları doldurup ayağa kalktı, sobanın arkasında ayakta duran ise, teyzemin bir göz işaretile kapıya koştu. Ben de perimden doğrularak kravatımı düzelttim. O âna kadar zâhiren radyoya müteveccihen olan alâkamız bu sefer hakiki olarak kapıya çevrilmişti. Gecenin bu saatinde -saat on'du- kim olabilir-di? Teyzem, yorgun bir sesle:

— Şevket olacak! dedi. Sultanahmet'teki evin kirasını getirecekti. (Şevket, merhum eniştemin akrabasından bir tüccardı, teyzemin ev dışarısı işlerini o görürdü.)

Hala Hanım da:

— Belki de Salâhaddin'dir. dedi. (Salâhaddin, Evkaf'ta çalışan, otuz beş yaşlarında, altı kere evlenmiş ve son karısından henüz yeni ayrılmış bulunan çapkın, kendi menfaatinden başka bir şey düşünmez bir adamdı. Hala Hanımın kardeşi çocuğuydu ve Hala Hanım kendisini çok severdi. Bunun için Salâhaddin eve sık sık gelip gidenler arasındaydı.)

Komşu kızı Feride:

— Belki de babamdır, dedi Beni almağa gelmiş olacak.

Hizmetçi kız da fikrini söyledi:

— Baban bizde gece kalacağını biliyor Feride Hanım. (Hala Hanıma dönerek) Selâhaddin bey bu saatte gelmez, kimbilir şimdi hangi meyhanededir. (Teyzeme dönerek) Telgrafçı olacak, Manisa'dan biraderinizden telgraf bekliyordunuz ya.

Ben de ilâve ettim:

— Bir arkadaş bana uğrayacaktı, belki de odur.

Kapıyı açmağa giden hizmetçinin getireceği haberi hepimiz, bir müjde gibi, helecanla bekliyorduk. Nihayet hizmetçi kız odanın kapısında göründü:

— Kimse yok...

Geceleri karanlıkta, kapıların zillerini çekip kaçan nokak çapkınlarından birinin muzipliği olacaktı; belki de karnı yıl çalan ve bu karlı, soğuk kış gecesinde yatacak sıcak bir yeri olmıyan bir kaldırım çocuğunun, müreffeh insanlara karışı beslediği hudutsuz hıncın, gönül eğlencesi halinde tezahüründen başka bir şey değildi. Nâhoş tesiri çok sürmedi. Hizmetçi kız sobanın arkasındaki yerine sessizce geçerken, teyzem omuzlarından kayan atkıyı düzeltiyor, komşu kız Feride tekrar işinin üstüne eğiliyor, Hala Hanım bir ikinci sigara sarıyor, kahve pişiren hizmetçi fincanları topluyordu; bense tekrar sedirdeki yerime uzanıyordum. Hepimiz, yarıda kalan düşüncemize devam etmek için, radyoyu dinler gibi yapmağa hazırlanıyorduk. Ve dışarda kar yağıyor, içerde soba yanıyor, radyoda oynanan facia hâlâ devam ediyordu.

BİR ADAM

Kapıdan çıkınca, sihirli bir adaya ayak basmış gibi, içinde tatlı bir gıcıklanma duydu. Güneşli ve ılık hava, masmavi uzanan gökler, çiçek açmağa başlayan ağaçlar, saksılariyle, uykudan henüz uyanmış genç kızlarının mahmur gözleriyle gülümseyen pencereler, karşı çeşmenin önünde sıra bekleyen Anadolu uşağı sakalar, güle konuşa mekteplerine giden talebeler, daireye geç kaldım sanarak koşuşan koskoca adamlar, güneşin yer yer okşadığı, parıldattığı, her taşının altında bir hâtıra hazinesi gömülü duran bu alışılmış sokak, bütün bunlar beynini afyon gibi sararak kalbini yaşamak aşkile çarpıttı. Adımlarına bir kanat sür'ati verdi. Caddede, evvelâ postaneye uğradı, gece annesine yazdığı mektubu pullayıp kutuya attı, içinden annesine hasretle öpücükler gönderdi ve hergünkü kahvesinin yolunu tuttu. Her adımını, bir kadeh rakı yuvarlar gibi, istek ve keyifle atıyordu. Kahveye girdi, köşedeki masasına oturdu, okkalı kahvesini tazelediği sigarasıyla içti, ocakçı ile havanın güzelliğinden, harp çıkıp çıkmayacağından konuştu, gazetesini okuduktan sonra, dışarının davetine dayanamıyarak kalktı, zaten saat dokuza geliyordu, bankaya ancak yetişebilirdi. Tramvaya bindi, boş yer olduğu halde, önden ikinci sırada oturan siyahlı bir kadının irl gözlerine olanca hızile dalabilmek için ayakta durmağı tercih etti. Bu kadın! Ona sahip olabilmek için neler yapmazdı! Kadıköy'de inmek mecburiyetine bayağı canı sıkıldı. Bankaya gitmediği takdirde kistelyevm yaparlardı. Kadını tramvayda bırakarak indi, hapishaneye kendi ayağıle giden bir hırsız gibi bankaya girdi, deftere imza attı ve yerine oturdu. Hep aynı kâğıtlar, aynı hesaplar, aynı tatsız meşgale. Fakat, yaşamak için, kahve içmek, yemek yemek, tramvaya binmek için, bu fedakârlığa katlanmak zaruriydi. Öğleye kadar çalıştı, öğle düdüğü çalar çalmaz, ilk fırlayan kendisi oldu. Hava sabahki güzellikte devam ediyordu. Bankanın yanındaki lokantasına girdi, döner kebabını, az pilâvını, revanisini yedi, birinci nevi sigarasını yaktı, oh! bu sigaranın keyfi için ban-

kanın kasvetine pekâlâ katlanabilirdi. Köprüye doğru yürüdü, güneşli, güzel günlerde caddeler, meydanlar ne kadar kalabalık ne kadar da sevimli oluyor! Kadıköy iskelesinde tanıdık bir genç kızla karşılaştı, ufak tefek, esmer, şirin bir kız. Arasına vapurda beraber otururlar, tatlı tatlı konuşturlardı. Aralarında belki aşk denen o dehşetli bağ yoktu. fakat arkadaşlıklar, birbirlerinden hoşlanıyorlardı. Ayaküstü muhabbet ettiler, genç kıza Melek sinemasında başlıyan güzel bir filmden bahsetti, ertesi gün iki buçukta -ertesi gün Cumartesiydi- sinemanın kapısı önünde buluşmak üzere ayrıldılar. Ertesi güne asgarî beş lira bulmak lâzımdı. Bahçekapı'da bir ticarethanede çalışan bir arkadaşında on lira alacağı vardı. Ona uğradı ve ertesi gün saat bir için kendisine beş lira hazırlamasını rica etti. Saat ikiye on vardı, tekrar Köprüyü geçerek bankaya gitti ve akşam altıya kadar hakiki hüviyetinden uzak bir adam olarak yaşadı. Altıda ışıklı caddeye ayak basar basmaz akşamın serin ve ferahlatıcı havası ciğerlerini istilâ etti. Tünelden Beyoğlu'na çıktı, kitapçıya uğradı, on gün evvel ısmarladığı kitapların gelip gelmediğini sordu, kitapçı "yarınki posta ile geleceğini umuyorum" cevabında bulununca, yeni kitaplara bir göz gezdirdikten sonra çıktı, terziye uğradı, on beş gün evvel ısmarladığı lâcivert elbisesini alacaktı, fakat terzi, meslektaşlarına has bir atlatma itiyadile, hazır olmadığını, yarın tekrar uğramasını özür dileyerek rica etti. Tekrar caddeye inince, bu saatte nereye gidilir diye en küçük bir tereddüde düşmeden meyhaneyi boyladı. Akşamcı değildi, fakat ya çok neş'eli, yahut efkârlı olduğu akşamlar, içinde dehşetli bir içmek arzusu peyda olurdu. Yirmi dokuzluğunu, sevdiği mezelerle, tatlı hâtıralarını yad ederek içti. Karnı da doymuştu. Bir kahveye oturdu. Caddeden geçenleri seyrediyordu. Senelerdenberi görmediği, eski bir mektep arkadaşını görünce camı vurdu, arkadaşşı geldi, kucaklaştılar, hatır, keyif soruldu, derslerden kaçmaları, poker partilerini, imtihanlardaki kopyeleri, gece yarıları bahçenin parmaklığından mektebe girmelerini, ilk aşklarını beraberce yâdettiler, kahveler içilmiş, sigaralar üçüncü dördüncü defa tazelenmişti. Ertesi akşam bir meyhanede buluşmak üzere ayrıldılar. Saat on buçuktu. Taksim'den tramvaya bindi, eve gidiyordu, tramvayda, geçen günün bilânçosunu yaptı, memnundu, yarın daha keşif yaşayacak, hayattan daha fazla kâm alacaktı.

MEKTUPLARI

—Tarancı'nın Ziya Osman'a yazdığı 57 mektup *Ziya'ya Mektuplar*'a alınmıştır. Yaşar Nabi'ye yazdığı mektuplar da Varlık'ta yayımlanmıştır. Buraya aldığımız mektuplar *Ziya'ya Mektuplar*'dan seçilmiş ve oradaki numaraları da konulmuştur.—

8

Paris, 22.2.1940

Hakikaten dost Ziya'cığım,

Hakikaten dost olduğunu bin türlü vesileyle hatırladığım halde, uzun müddettir sana yazamamış olmaktan ne kadar utandığımı, üzüldüğümü, kendime zulmettiğimi anlayan için beni hatırlaman kâfidir. Dünyada rıyasız iki insan tanıdım, biri annem biri de sen. Bu kadar *irremplacable* (1) olduğunuz halde ve ikinize iştihakım her an tazelendiği halde, ikincisi de ihmal etmemi bir türlü izah edemiyorum. Vâkıa anneme on beşte bir filân yazıyorum; ya sana? Yazmıyorsun diyemezsin Ziyacığım, zira şiir yazdığım zamanlar, başını omuzumdan uzatıp mısralarıma bakışlarının baharını serpen sensin; ve her zaman şiir yazdığımı göre her zaman beraberim seninle. Senin hayatımdaki bu *présence* (2)'in, kendine rağmen bile olsa, tutunduğum sayılı dallardan biridir, belki de en yeşilli, en güzel çiçeklisi ve en çok meyvalısı. Biliyor musun şimdi neredeyim? Kartiyelaten'in en sevimli, kafaya ve gönle en çok hitabeden kahvesinde, bir zamanlar Verlaine'in de *fréquenter* (3) etmiş olduğu *La Source* kahvesindeyim. Önümde, rakıya benzer sevgili aperatifim, ağızda sigaram, cebimde an-

(1) Yerine konulamaz, eşsiz.

(2) Varlığın.

(3) Devam ettiği.

nemden aldığım son mektup, kafamda günün bin türlü acı, tatlı hâdisesi, dudaklarımda güftesi henüz yazılmamış bir beste ve gözbebeklerimde senin şafaklar menbaı yüzün, indimde cülhü temsile en selâhiyettar hayal, anneminkiyle beraber.

Bu anda sana yazmam bir zarurettir, keyif nev'inden, sarhoşluk nev'inden bir zaruret. Ziyacığım, şimdiye kadar sana yazmamak acısına katlanmış, katlanabilmiş olmanın sebebini kolaylıkla tahmin edebilirsin, şiirlerimi bitirmeyi beklemek sabrım, emin ol, bereketli, velût bir sabırdır. Bitirdiğim birkaç şiirli herkesten evvel sana okumak, şimdiye kadar hiç ararını görmediğim, bilâkis birçok faydalarını idrak ettiğim en emektar, en sadık itiyatlarımdan biridir, belki de birincisi. Mükemmele varmak gayretim bir vakıa olduğunu biraz sonra göreceksin, kollarımın, şiirli kucaklamak için açılmış olduğunu *vérier* (4) edeceksin. Şiirlerim hakkındaki *nüshâ*larının, tenkidlerinin ne kadar hüsnü kabul göreceğini söylemeyi zalt addediyorum. Beklerim Ziyacığım, şiirlerimin senin tarafından okşanmaya, hırpalanmaya, azarlanmaya, fakat herhalde sevilmeye ihtiyacı vardır. Mektubunda yalnız gönülünü değil, kafanı ve şiir salâhiyetini de konuşturmalısın. Bu karanlığı aydınlatmak için senin mehtabın şart. Ziyacığım, hayatı sevmekle geçiyor ömrüm, az daha gençliğim diyecektim, gene de diyebilirim, zira yaş oldu otuz. Desene ki, Dante gibi ortasındayız ömrün. Fakat bu an ne güzel! Bu kahve, bu aperitif, karşı masada gülümseyen *midinette* (5), annem (görüyorsun ki sıra gözetmeden, rastgele söylüyorum), sen, Beşiktaş'taki vefasız fakat gene de sevgili sevgilim, şiir iştaham ve daha bir sürü nimetler! Hakikaten, Hâmit'in hakkı var: "nüsha-i saniyesi yoktur bu dünyanın!" ve öldüğümüzde muhakkak ki "*C'était le temps inoubliable où nous étions sur la Terre*" (6) diyeceğiz. Buna rağmen, hayatın tadını kaçırmakta insanlar birbirleriyle yarış ediyorlar. Ne ise geçelim. Ziyacığım, melfufen gönderdiğim şiirlerden "İmkânsız Dostluk" şiirli, söylemeye lüzum var mı, senden başka, hemen hemen bütün dostlarımı *viser* (7) ediyor. Zira seninle kucaklaşmamız için

(4) Doğrulamak, teyit etmek.

(5) Hafifmeşrep kadın.

(6) O yeryüzünde bulunduğumuz unutulmaz günlerdeydi.

(7) Kasetliyor.

aynı gemide olmaya da ihtiyacımız yoktur, değil mi?.. Zıyacığım, belki biraz çaktırkeyfim, fakat çok samimiyim.

Sen ne âlemdesin? Yeni şîirler var mı? Şüphesiz ki vardır, hayatta olan bir adama "yaşıyor musun?" diye sorulur mu? Beklerim... İkinci aperetifim bítmek üzere, yemeğe gitmek lâzım, "vakit dar olsa gerek". Muhîp keratası ne fîlemlerde? Hiç sesli sedası çıkmıyor. Yeni şîirler yazdı mı? Şevket Hıfzı ne yapar? Tarafımdan kulağını çekmeyi ihmal etme, sözlerinden de öperek. Bu sohbet, şarkılarım gibi, yarıda kaldı Zıyacığım. Müsaadeni istihsal edeceğim. Yengeme saygı ve sevgilerimi, âfiyet ve saadet temennilerimi takdim için renden kompetan murahhas yoktur. Sana gelince; seni, sadece, milyar defa kucaklıyor, şîirlerini ve mektubunu bekliyorum Zıyacığım.

9

Paris: 28.3.1940

Canım Zıyacığım,

Yetmiş iki gözle beklediğim mektubunu aldığım gün aperetifsiz bir gündü, fakat o gün gene sarhoş oldum mektubunla. Bugün de aperetifsiz bir gündür, fakat gene sarhoş olmak istiyorum, yani sana mektup yazmak. Yazıyorum.

Evvelâ, şîirlerime karşı gösterdiğin anneliğe ve ablahğa çok teşekkür ederim. Hele itinayla ve *punctuation'a* (1) dikkat ederek temize çekip Yaşar'a göndermen mukabelesinden dalma âciz kalacağım en şirin hizmetindir. Yaşar'a 43. Rue des Écoles adrêslimi de yazarsan mecmua almam yüzde yüz garanti edilmiş olur. Hâsılı Zıyacığım, minnetinin altından kalkamayacağım sayılı birkaç kişiden birisin.

Hâlâ şîir *banlieue'sünde* (2) olduğumuza göre, derhal ilâve edeyim, serbest yazmak Oktay Rifat'la mübaheselerimin neticesi değildir. Zaten Oktay'ın veya Orhan'ın şîirleriyle Sıla şîirimi karşılaştırırsan, aradaki farkı derhal görürsün. Be-

(1) Noktalama.

(2) Banliyö.

nim serbest vezin anlayışım büsbütün başkadır. Gerek eski aruz vezniyle yazılmış nisbeten serbest şiirler, gerek Nâzım'ın serbest vezni, gerekse Oktay'ın ve Orhan'inkiler, hepsinde gene vezinli kafiyele şiire benzemek gayretleri vardır: mısraların kesilişinde, takdim tehirlerde ve hattâ bazan lüzumsuz suniliklerde. Halbuki benim istediğim şey, içten geleni en tabii, en külfetsiz lisanla kâğıda geçirmektir. Hoş, bence nasıl mesele, söylemek istediğimiz şeyi, kullandığımız dilin imkânları dahilinde en mükemmel şekilde söylemektir. Mükemmeliyet ne aruzun, ne hecenin, ne de serbest veznin inhisar altına aldığı bir nesnedir. Mükemmeliyet, şairin kullandığı dilin âzamiyi koparmasıdır. Zaten kafiye, vezin filân bu mükemmeliyet iradesinin emrinde çalıştıkları nisbette elzemdirler, yoksa daima değil. Bütün bunlardan artık hep serbest yazacağım mânasını çıkarma. Onu da yazarım, onu da yazarım. Evlme bazan yaya, bazan atla, bazan otomobille gitmek keyfine, tabii kimse karışamaz değil mi? Ve itiraf edelim ki, her türlü gidişin, kendine mahsus *charme*'leri (3) vardır. Sonra bazı şiir vardır ki, vezinli kafiyele gelir, bazıları daha başıboş gelir. Hepsine hoş geldin sefa geldin demek en güzeli değil mi? Aslolan şey, kelimeleri yaşatmaktır, sen onlara hayat verdikten sonra gerisine karışma. Hattâ ufak tefek kusurlarını da hoş görmek bazen şiirin çok lehinde oluyor. Çünkü şiir; daima, en ummadığımız yerdedir. Zaten, yeni vezinler kullanmamdan, taktii kaldırmamdan filân böyle bir tekâmül takip edeceğim gayet tabiiydi. Yani ben, filân veya filân şaire benzemek için, ona karşı cephe almak için filân değil, kendi teşekkülümün normal ihtiyaçlarını tatmin ederek ve bu ihtiyaçların yavaş, fakat emniyetli tekâmülünü takib ederek adım atıyorum. Yani hep kendim, kavgam, öfkem, dâvam, her şeyim kendimdir. Kendi kendimle kozumu paylaşıyorum. Elimde Türkçe gibi güzel bir silâhım var, mânevîyatım sağlam :nı sağlam, hüsnüniyetimden şikâyetim yok, içimde homurdanan ifriti emana getirmemek mümkün mü?.. Kusura bakma, Ziyacığım, gene hep kendimden bahsettim, ne yapayım. Önümdeki bardak ayna, tabak ayna, masa ayna, kâğıt ayna, kalem ayna, hep kendimi görüyorum, senin gözlerinde bile Ziyacığım. Kendimden gına getirmedim değil, fakat vazgeçemiyorum.

Yârdan geçerim, fakat serden asla. Bu mektubu, daha ziyade, senin yeni şiirlerini bir an evvel okumak için yazıyorum.

Merak ve tecessüslerine gelince; kısaca yazayım: Babam ayda elli lira gönderiyor. Radyodan 180 frank alıyorum, necmuen 3500 frank eder. Fena para değil. Fakat, tabii, idare etmesini bilmiyorum. Pasif müdafaada çalıştığım filân doğru değil. Derslerime de çalışıyorum. Aperetifimi, olduğu günler, içiyorum, şiirimi yazıyorum, senin gibi dostlarım var. Eh, pek de bedbaht sayılmam, değil mi? Şevket'in, Turgut vasıtasıyla gönderdiği mektubu aldım. Bir aperetif günü cevap yazacağım, zira o sarhoşken yazmış. Umarım ki. bankadan temnunsun. Hanım yengemin selâmlarına teşekkürle mukabele ederim. Seni de kucaklar, bana İstanbul baharını yaşatacak olan şiirlerini beklerim.

Tarancı

Ziyacığım, aşağı yazacağım şiirlerin bir kısmı bitmiştir, bir kısmı tamamlanacaktır. Hâsılı, farzet ki, Kadıköy vapurundayız ve ben sana hazırladığım şiirlerden bahsediyorum, mısralar okuyorum. Yani hep aramızda.

11

Paris: 13.5.1940

Ziyacığım,

Son mektubumun cevabını almadan sana tekrar yazmak arzumu hoş gör. Arzu ne demek? İhtiyaçların en ayanılmazı.

Bahar, harb, bir ay süren *idyllique* (1) bir aşk, Fransızca okumaktan mütevellit Türkçe yazmak ihtiyacım ve bütün bunların beni *extase*'dan *extase*'a (2) atması, tutuk dilimi çözüverdi, yazdım ve yazdım. Bu şiirlerin bir çırpıda yazıldığını, fakat *extase* halinde yazıldığını tahmin edersin. On beş yirmi gün bekletmiş olmamın sebebi kontrol imkânını bulabilmekti. Küçük rötüslardan sonra bugünkü hallerini aldılar. Çıkaracak veya ilâve edecek bir kelime bulamadığım için sa-

(1) Şairane.

(2) Cezbeye varan bir haz.

na göndermekte ve senin de Varlık'a göndermeni rica etmekte mahzur göremiyorum. Şiirde, istediğim konuşma tarzını bulduğuma zâhibim. Yer yer ufak tefek aksayılar -şayet ömrüm vefa ederse- düzelecektir. Sana gönderdiklerimden gayri dört, beş tane de hazırlamaktayım. "Şubat Sabahı" şiirini çok değiştirdim ve bir hayli uzun oldu, hem de hayli sevimsizleşerek. Gelecek mektubuna hasrediyorum.

Cruel bir enthousiasme (3) içindeyim. Bugün, yarın pek mümkün. Tayyare bombardımanları başladı. Ölmeden evvel ötmek, kurtlarımı dökmek istiyorum. Yaşamının Don Juan'ıyım, hayatı her şeyiyle çok, ama pek çok seviyorum. Bu aşkını tam olarak terennüm etmeden gümbürdeyip gidersek, çok yanacağım, Ziyacığım, çok. *Je me laisse faire parla destinée* (4). Başka çare yok. Sen ne âlemlersin? Bu günlerde beni mektupsuz bırakmamalısın. Şevket'e geçenlerde yazdım. Yeniden selâmlarımı gönderirim. Hep aklımdasınız. Hanım yengeme bermûta d hürmetlerim. Seni de hasret payı artan bütün sevgimle kucaklarım Ziyacığım.

28

Burhanîye: 15.3.1942

Ziyacığım,

Son mektubunu aldığım zaman -evvelki akşam- yemeğe oturmak üzereydim. Mektubun nefis bir salata yerine geçti. Bir dost mektubunun insanın iştahı üzerinde hayırlı tesirleri olabileceğini bundan evvelki tecrübelerimle bildiğim için çaşmadım. Sadece, Valéry'nin, ağıza atılan lokmayla o anda duyduğumuz ve düşündüğümüz şeyler arasında karşılıklı tesir bakımından sıkı bir münasebet mevcut olduğu sözünü hatırlayarak, insan psikolojisinde gene en sahih müşahedelerin şairler tarafından yapılması keyfiyetine sevindim. Hani şu bahtsız dünyamızın idaresini de şairlere bıraksalar diyeceğim geliyor. Evlerimizde, hâtıralarımızın nöbetçiliğini yaparak, ümitlerimizi yemiş ağaçları gibi aşklı bir ihtimamla yetiştirerek

(3) *Acı bir coşkunculuk.*

(4) *Kadere boyun eğiyorum.*

ne sâkin günler geçirir, ne deliksiz uykular uyuyabiliirdik! Yeryüzü, hülya ile hakikatin birbirinden ayırd edilemiyeceği kadar sahih bir cennete dönerdi. Baudelaire'in "La Chambre Double" mensuresinin ikinci kısmını, iğrenç, realitenin gad-dar ikazını anlatan satırları, burada hatırlamamak mümkün mü? Koca Baudelaire! Hepimizin namımıza ne güzel konuş-muş! Şiire Baudelaire'i anlayarak sevmekle başlamış olmami-zın bizim için sahiden bir talih eseri olduğunu zamanla id-râk ediyorum. Türkçede "Les Phares" gibi bir şiir yazabilir-sem, muhakkak Baudelaire'i de zikretmek lâzım. Baudelaire muhabbetimin, tesir unsurlarından sıyrılarak, mücerret bir istikbal kazandığına öyle memnunum ki! Birçok şiirlerinin hakikî güzelliğini ve ehemmiyetini de şimdi anlıyorum. Mal-larmé'nin şiirleri de yanımda. Her okuyuşumda yeni güzellik-ler keşfetmekteyim. Rimbaud yanımda değil maalesef. Super-ville'i de arıyorum. Bayılıyorum şu şairlere vesselâm. Hele sen aklıma geldikçe en kâmil insan tipinin şair olduğuna hük-medeceğim geliyor.

Gelelim geçen mektubumdaki şiirler hakkında yazdıkları-na: Horoz şekerinin, aslında güzel bir şey olmadığı doğrudur. Bu noktada haklısın. Bunu ben de biliyorum. Fakat realitede çirkin olan şeylerin sanatta güzel olabileceği, bir güzellik ya-pısında harç olarak, taş olarak, tahta olarak kullanılabileceği bedihi bir hakikat değil midir? O mısradâ, çocukluk vehmi-nin temadısını söylemek istedim; horoz şekerinin emilerek ye-nilen ve uzun süren şekerlerden olmasını nazarı itibare ala-rak, şiire soktum. Zaten senin fikrinle hareket edersek, otuz yaşındaki bir adamın, bir elinde uçurtma, bir elinde çember, ceplerinde bilyalarla çocuk parklarında görünmesi hayatta ve realitede yalnız çirkin değil, aynı zamanda komiktir de. Fa-kat şiirde güzel oluyor işte. Çirkin bir kadının portresi güzel olamaz mı? Quasimodo hayatta ne iğrenç bir adamdır! Fakat filmde bu rolü oynayan artistin onu bize bütün çirkinliğiyle vermesi bir muvaffakiyet değil midir? Ona "güzel" demiyor muyuz? Hep güzel şeylerle güzellik yapıları inşa kâkış-saydık, hep mermerden, billûrdan filân saraylar yapmak îca-bederdi. Halbuki alelâde tuğlayla ne hârîka binalar inşa edli-mektedir! İkinci şiirde fil kelimesine itirazın da bu cevaplarım-la karşılanabilir. Hele kelimeleri şiirli ve şiirsiz diye ikiye ayırman büsbütün yanlış gibî geliyor bana, Francis Jammes'in

âne (eşek) gibi çirkin bir hayvanı ifade eden bir kelimayle ne *candide* (1), ne beşerî, ne güzel mısralar yaptığını, şiirler yazdığını benden iyi bilirsin. Filli böcekli mısrada, geceyle beraber bütün mahlûkatın, en büyüğünden en küçüğüne kadar bir emniyet havası içinde olduklarını söylemek iştiafındayım. Belki mısra olarak biraz kurudur. Son mısraa "duyulmaz" sıfatının ilâvesi bence lüzumsuzdur. Zira bu şiirde şair objektif kalınakta ve her insanın yapabileceği hazin müşahedeyi yapmaktadır. Gecenin o saatinde yalnız insanların hıçkırmasını ve inlemesini kari de şair kadar duyabilir. Zaten ben de bunu söylemek istedim. Bu satırları okurken: "Bu Cahit de hiçbir fikrimi kabul etmez; ille kendi fikrini kabul ettirmeye kalkar" diyeceksin. Öyle değil mi Ziyacığım? "Tanrıyla Başbaşa" hakkındaki mütalâalarına tamamiyle iştirâk etmekteyim. Zaten ben, kendi şiirinden ziyade, sahilliğini şahsî tecrübelerim neticesi olarak müşahade ettiğim bazı güzellik kaidelerini müdafaaya çalışıyorum. Sen de falan filân şeylere itiraz ederken, güzellikten yana konuşmaktasın. Birbirimizle fikir teatisinin bir faydası olursa -ki oluyordur- ikimiz de maksadınıza ermiş, muradımıza nail olmuş oluruz. En güzel şiirlerinizi henüz yazmadığımızı, yaşınız ilerledikçe yazacağımızı söylerken, daha keşfedememiş olduğumuz birçok güzellik prensipleri mevcut olduğunu söylemek istiyorum. Yavaş yavaş hepsini keşfedeceğiz.

Şiirde form'dan ne anladığımı da, sırası gelmişken söyleyeyim. Söylemek istediğim şeyin -his, hayal, fikir, intiba... ilh- *nasıl* (2) söylemek istediğimi sezerek, keşfederek, onu o şekilde söylemeye form diyorum. Tabii bunun için de, ifade vasıtamız olan kelimelere gözümüz, kulağımız, elimiz, ayağımız inişler gibi muamele etmek, onları uzviyetimizin parçaları olarak kabul etmek lâzımdır. Kelimelerle bu kadar içli dışlı olduktan sonra, hangi hissin müphem söylenmesi, hangi fikrin kuvvetle ifade edilmesi, hangi hayalin kırık dökük anlatılması gerektiğini sezme ve ona özlediği form'u bahsetmek, biraz dikkate, biraz çalışmaya mütevakıftır. Şiirde, hiçbir vezinle, hiçbir peşin hükümle eli kolu bağlı olmamak icabeder derken bu fikirle hareket etmekteyim. Yanlı şiir,

(1) *Saf.*

(2) *Mektupta bu kelimenin altı iki çizgiyle çizilmiştir.*

şairin kaprisinin, itiyadının filân esiri olmayıp kendi hayatını yaşamalı, istediği form'u şaire empoze etmelidir ve şair, şiirinin bütün bu hasretini sezip ona o form'u verebilmelidir demek istiyorum. Hep aynı vezinle, aynı koşma veya gazel veya mani tarzında yazanların yanıldıklarını da iddia etmekle kalmayıp ispat da edebilirim. Zannediyor musun ki, Hérédia'nın her aklına gelen şiir, muhakkak *sonnet* olarak geliyordu? Fakat o, hepsini bu şekle sokmak fikr-i sabitine nasılsa sapolanıp kalmıştı. Tabii, yanılıyordu. Baudelaire'in, Verlaine'in, Mallarmé'nin, Valéry'nin, Rimbaud'nun ilh... hep mütenevvi vezinlerle yazmasını, şiirlerinin mütenevvi topografik şekillerde olmasını bu hakikati ve zarureti anlamış olmalarında aramak lâzım gelir. Hâsılı, şair, çocuklarına hep aynı renk ve biçimde elbise giydirmek isteyen babadan ziyade, küçük kardeşlerinin hangi renk ve biçimde elbise içinde daha güzel, daha sevimli olabileceklerini, onların hareketlerinden ve sözlerinden anlıyarak onlara istedikleri renk ve biçimde elbisesler giydiren ağabey, anlayışlı bir ağabey vaziyetinde olmalıdır. Şiirlerimdeki ses ve mimari tenevvünün sebebi de budur. Bu hakikati tâ ilk şiirlerimdenberi anlamışım ki daha o zaman yeni vezinler aramaya, taktii kaldırmaya, kullanılmış vezinlerden alışılmamış sesler çıkarmaya çalışmışım. Bu çalışma bugün daha sarıh bir şuurla, daha reşit bir idrakte devam ediyor. Daha da edeceğine şüphe etmemelisin. Şimdi sana bir itirafta da bulunabilirim: Form meselesine bu kadar takılıp kalmam, onun hakiki mahiyetini araştırma yolunda bu kadar çalışmam fizik çirkinliğimin mahsulüdür. İnsan, mahrum olduğu şeyin kıymetini ve mânasını daha iyi anlıyabiliyor. Formusuz da güzellik olmayacağı, olanıyacağı bedihidir. Güzellik, ancak formda *apparition* yapabilir (3). Mektup uzadı bir kere. Oldu olacak, sana "Hep Yaşadığıma Dair" başlıklı şiirimi nasıl ve ne gibi endişe ve zaruretlerle yazdığımı kısaca anlatayım: çalışma tarzım hakkında ve dolayısıyla şiire karşı davranışima dair bir fikir sahibi olmuş olursun:

Bu gölge yer pazar günü,
Bu şehir, bu tiren ses,
Gök bildiğim bu mavilik,

Yeşil dallardan süzülen;
 Oturduğum rahat koltuk,
 Beyaz örtüsü masanın,
 Sigaram, kahvem, gazetem,
 Elimin çizdiği kavis,
 Kovmak için sinekleri.
 Kolumda işleyen saat
 Ve esnemem arada bir,
 Hep yaşadığıma dair.

Galiba Ağustos ayındaydı, Ankara'da, Yenişehir'de bir pazar günü gölgelik bir kahvede tek başıma oturuyordum. Kahve tenhaydı. Şiir yazmak için daima pusudaydım. O gün de içimde bir şeyler olup bittiğini *vaguement* (4) hissediyordum. Derken, sigaramı yaktım, şöyle bir daldım, "bu gölge yer pazar günü" diye mırıldanmağa başladım, âdeta kendiliğimden. Ve arkasından, soyunan bir kadının bir bir görünmeye başlayan uzuvları gibi, öteki mısralar da dudaklarıma geldi. Bak-tım hep aynı vezinde geliyorlar ve fakat kafiyesiz. İlle kafiye-ll olsun diye ayak diretmedim; şiiri, tabii seyrine bıraktım. Son beyit kendiliğinden kafiye-ly geldi. Ben farkında olmadan şiir bana formunu ve mimarisini empoze etmişti. Dikkatimi toplayarak bunun niçin böyle olduğunu tahlile çalıştım ve şu netice-ye vardım: Bu gölge yer pazar günü, oturduğum rahat koltuk, kolumda işleyen saat, bütün bunlar realitede birbirle-lerinden ayrı ve müstakil şeylerdir; bunun için ayrı mısralar halinde geldiler. Fakat aynı vezinden olmaları neden? Peki ya son beyit niçin kafiye-ly? Şiir son beyte gelinceye kadar her mısraın bana söylemek istediği, anlatmaya çalıştığı haki-kati ancak tahteşşurumda duyabiliyorum, fakat son beyte gel-diğim zaman bunu tamamiyle idrak ediyorum, yani bu haki-kat şuura çıkıyor ve bunun için son iki mısra kafiye-ly olarak aynı ses çıkarıp şiirin başından beri hazırlanmakta olan müş-terek nağme "... arada bir" "... dair" kafiyesiyle doğmuş oluyor. Ve kari, şiiri bitirdikten sonra, bütün mısralarda tadadedilen eşya, hareket ve intibaların hep aynı şeyi anlatmak, duyurmak istediğine son beyitteki bu ses birliğiyle agâh oluyor. Meselâ, "sigaram, kahvem, gazetem" mısranda bu üç ayrı şeyin top-

(4) *Müphem bir şekilde.*

lanması her üçünün de masa üzerinde olmasından ileri gelmiştir.

İşte böyle, hemen her şiirimde bu cinsten endişeler, hesaplar, şiiri kendi tabii seyrine bırakışlar vardır.

Yenge hanım hakkında yazacağım, belki de şimdi başlamış bulunduğum şiirin güzel olması lâbım. Sabırsızlıkla bekliyorum. Yenge hanımı sık sık arayıp sorman ve alâkanın mahiyetini ona ihsas ettirmen icabeder.

Bu mektubumda sana son şeklini almış ve sence kısmen malûm ve beğenilmiş bir şiirimi yazmakla iktifa edeyim:

Yâr imiş, dost imiş, memleket imiş!
Bazan gına gelir âşinalardan.
Bir yol düşünüp ayağın değmemiş
Başını alıp gitmek bu diyardan!

Kalbe şifa veren rüzgâra doğru;
Geceyle başlayan bahara doğru.

Süzülüp taze bir gün ışığından,
Yepyeni, doklarla çıkmak yarına,
Yarab! nasıl şevkle atılır insan,
Daha güzel bir yârin kollarına!

Menbaina her hazzın, her sevincin,
Dünyadan daha çok kâm almak için.

Eski şeklinden daha iyi ve tamam oldu sanırım. Gözlerinden öper, gecikmemesi temennisiyle mektubunu beklerim.

Zilyacığım,

Daha ne kadar müddet devam edeceğini bilmediğim bu gurbet ve uzlet hayatımda, mektuplarını okumak, bir saadet fe-

dakârlığı yapmadan, yapamadan vazgeçemeyeceğim en sevgili itiyatlarım arasında yer almış, bence ferahlık hazinesi bir vakıadır.

Bir haftadır ki subayları da -bekârlarını- ordugâhta kalmaya mecbur eden alay emri meriyette bulunuyor. Bunda rağmen, ben, evimî -bekâr evimî demek istiyorum- bırakmamış olduğum için, arada sırada -hattâ ekseriya- kaçamak yapıp evde yatıyorum; annemin Diyarbakır'da eliyle doldurduğu canım şiltede ve üstüme örtündüğüm gene onun müşfik ve mahir elleriyle dikilmiş yorgan olduğu gibi, yorgun başımı koyduğum yastık da onun dizlerinin yumuşaklığını ve serinliğini taşımaktadır. Annemi hatırlatan her eşya parçası gözümde daha azizdir. Onlarda, o eşya parçalarında, en gizli yaralarımı sarmaya hazır bir elin şifa ve saadet vadeden müşfik tehalükünü seziyorum. Şimdiye kadar bir iki kere sevdim, bundan sonra da Mecnuncasına, Ferhatçasına sevebilirim. Fakat şimdiye kadarki sevgililerimden ancak birisi -belki aşkıma kısmen mukabele etmiş olduğu için- hâlâ hayal halvethanemde hüküm sürmektedir. Fakat, bilfiil hayatıma, evime, koluma, saadet tasavvurlarım arasına girmiş bir kadın, yahut genç kız henüz yoktur. Zaten hayatımın, kadınsız filmlerdeki tatsızlık ve sıkıntı ile akışı bundan ileri geliyor. Bereket versin annem var; kızkardeşlerim de umduğum kadar müşfiktirler bana karşı. Kısmen avunuyorsam da, gündüz kolumda, gece koynumda boşluğunu duyduğum o renk, ses, koku ve etten mürekkep dışı mevcudiyetiyle hasretim gittikçe artmaktadır. Bana öyle geliyor ki, herkese, tabii görünen evlilik hattâ gayrimeşru beraberlik hayatı, benim hayatım olmaya başlarsa, büsbütün başka bir insan olacağım; bakışım, adım atışımdan mırıldandığım şiire kadar her şeyim değişecek, varlığımda şimdiye kadar idrak edemediğim bir müstesna ve devamlı bahar hüküm sürecektir. Fakat bakalım böyle bir saadete, bahtım, mukadderatım müsait mi? Tuhaf bir felsefem var: attığım her adımı, başıma gelen her nâhoş hâdiseyi fal-i hayır addediyorum. Mülkiye'de sınıfta kalışlarım, sonra Ticaret'e devam edemeyişlerim, aşkta türlü felâketlere katlanışların, Avrupadaki maceram, hepsi hepsi bence Ichimde neticeler doğuracak geçmiş veya geçmekte olan hâdiselerdir. Yani mukadderatımda bir esas gaye var, hayatım o gayeye doğru ilerlemektedir; gerisi teferuat vesairedir.

Gelelim şiiirlere; evvelâ şu Ev'den bahsedelim. Sözlerimden, serbest vezinde muvaffak olamadığın mânasını çıkarmaktasın. İsteddiğim kadar, senden beklediğim kadar muvaffak olamadığın mânasını çıkarıyorsan doğrudur. Zaten bunu ben de söylüyor, saklamıyorum. Cevdet Kudret'in serbest nazımlı şiiirlerini beğenmesi ilk bakışta hoşuna gidebilir; teslim ederim. Fakat ben senin edebî mukadderatını kendi edebî mukadderatımdan ayırd etmediğim için, seni daha güzele, daha mükemmele davet ediyorsam, bu da seni hiç değilse o derece memnun ediyor -zannındayım diyecektim- kanaatindeyim. Hece vezninde, bir güzellik unsuru olarak kullanılmadıkları zaman insanın canını sıkan kafiye ve vezin esaretinden kurtulup serbest veznin enginlerinde kulaç vurmağa başladığında sevindimdi; dedim artık Ziya daha serbest ve tabii konuşacak, hece veznindeyken Yedi Meşale'nin o suni ve yapmacık edasını bırakacak, her mısraı ille 7-7 ye sokmak gibi, lüzumsuz bir gayretkeşlik göstermiyecek ve nihayet her şiiirin bünyesine göre bir form bulmaya savaşıacak. Ümid ettiklerimden yarısı tahakkuk etti. Daha serbest ve tabii edaya kavuştun, 7-7 taassubundan kurtuldun; fakat her şiiirin bünyesine göre bir form aramak, söylenen şeyden ziyade söyleniş şeklinin, edasının, bir kelime ile ifadenin mühim olduğunu tamamiyle idrak hususunda ben- ce matlup aydınlığa henüz çıkmış değildir. Zaten serbest nazmın güçlüğü burada. Aruzu veya heceyi tecrübe etmemiş müptedilerin hemen bu vezinde yazmaya kalkışırken düştükleri gülünç vaziyet bundan ileri geliyor. Bir kere serbest nazmın bir ihtiyaca cevap verdiğini aruzda da serbest müstezatlara bulunmasıyla izah edebiliriz. Serbest müstezatlara vezinsiz demeyip bugünün serbest nazmına vezinsiz diyenler, bu işin ehli olmasalar bile, kısmen haklıdırlar; çünkü serbest müstezatta gene aruzun bahirlerine ve o bahirlerin muhtelif vezinlerine riayet edilmektedir, nihayet her mısra aynı vezinde oluyor, fakat gene hepsi aruz vezninde ve o veznin cümle kavaidine uyaraktan. Halbuki bugünkü serbest nazım daha ziyade hecenin bir anarşiye uğramasından doğmuştur. Nâzım'ın tecrübeleri pek tatminkâr olmamakla beraber, serbest müstezatta mukayeseye en fazla lâayık örneklerdir. Benim vezinden beklediğim, aruzun ve hecenin kelimeler arasındaki ahenk münasebetlerine riayet edilmek şartıyla, daha geniş, kafiye vesaire kaidelerinden azade, daha canlı, daha hayatî, beğeri bir

ses zirvesine çıkmak imkânlarıdır. Valéry'nin bahsettiği o gülüşler, o bakışlar, o hançerede kalan çılgınlıklar ilh.. hakikaten ancak böyle bir veznin havasında varılabilecek nağmelerdir. Dahası var, gene bu bahiste, kelimeler arasındaki münasebetleri çoğaltmak, yalnız âhenk münasebetleriyle iktifa etmemek, mısralarda resim, mimari, heykeltraşlık gibi güzel sanatların meziyetlerinden de istifade etmek ve her şeyden evvel kûl mükemmeliyetini elde etmek lâzımdır. İtiraf edelim ki, bu kadar güzel bir serbest, hakiki serbest şiir henüz yazamadık. Senin serbest şiirlerin, bugünkü serbest şiiri tenkidime vesile oluyor. Bu arada, senin kadar Orhan'ın, Oktay'ın, Melih'in ve benim gayretlerimizi unutmuyorum. İşte bu gayretimizi daha da hızlandırmak, kılçıklarından kurtarmak lâzımdır. Sonra, yalnız sana has bir kusur: kelime tasarrufunu ihmal ediyorsun. Halbuki Brémond'un sözlerini hatırlamalısın. Şiir öyle bir nesnedir ki, kelime çıkardın mı, hattâ kelimenin yerini değiştirdin mi büyü bozulur, sihri kaçar. Canım, hayatın herhangi bir faaliyet sahasında da böyle değil midir? Askerlikten başlayalım. Saf halinde bir manganın erlerinden birinin azıcık ileri çıkması, hizayı, dolayısıyla o manganın ahengini, mükemmeliyetini bozmaz mı? Bankada, hepiniz çalışırken iltimaslı birkaç memurun çalışmayıp gazete okuması durmadan sigara, kahve içmesi çalışma ahenginizi ihlâl eden bir keyfiyet değil midir? Zaten cemiyet içinde bile, tufeylilere karşı hepimizde bir istikrah yok mudur? Yediğimiz yemeklerde bile aynı keyfiyet vakidir. Meselâ salatada. Yeşil salata, zeytinyağı, sirke, mevsiminde domates filân bu salatanın lezzet unsurlarıdır, zarurî unsurlardır. Bu fakat bu salataya şeker ektin mi ne olur? Canım salata rezil, kepaze olur. Halbuki şeker gayet kıymetli, tatlı, güzel, mugaddi bir şeydir. Şiirde de aynı şey vakidir. Meselâ güzel bir duyuş, bir hayal, bir bilmem ne, yerini ve terkiibini bulamadı mı salatada şekerin gülünç vaziyetine düşer. Yağı fazla kaçmış pilâv da lezzetini kaybetmiş demektir. Mısrada da fazla kelime aynı neticeyi doğurur, mısraın edasını çirkinleştirir, bozar, mısraı mısralıktan çıkarır. Her kelime, hissesine düşen sesi, mâna, 'edaî ve daha bir sürü vazifeleri ifa edemedi mi lüzumsuzdur; o mısrada yeri yoktur. Senin serbest son iki şiirinde, böyle tu-

feyli kelimeler (meselâ "Yarabbim"ler, "biz"ler... ilh.) var. İfade- dede gevşeklikten kurtulup gerginliğe varmak lâzım. Bir ka- dın bacağına bizi çeken, çileden çıkaran şey, çorabının gev- şekliği değil, gerginliğidir. Umumiyetle şiirde, hazır elbiseler- den kaçınmalı. İsmarlama elbiseden şaşmamalı. Hep aynı ve- zinde yazan şairlerin ses monotonluğu buradan geliyor. Halbu- ki her şiirin -şiiri bir insan farzederek- boyu, teneffüs kudre- ti, omuz genişliği, göğsü vesaire ayrıdır. Her şiirin bu ölçü- lerine göre ismarlama, kusursuz, tam üzerine oturacak formu- nu, elbisesini yapmak lâzım. Makastarlık şart. Yoksa her duyduğunu failâtün, failâtün, failâtün, fa'lün kalıbına, hazır elbisesine döken şair elbette ki yanılmakta, yazdığı şiirin şah- siyetine, nefes almak, yaşamak hakkına tecavüz etmekte, onu âdeta hiçe saymaktadır. Hazır elbise nihayet aynı boyda ve ende birkaç kişinin üzerinde iyi durabilir; diğerlerinin üzerin- de maskaraya döner. Şair, her şiirin müştak olduğu vezni (edayı, elbiseyi, formu demektir) keşfeden adamdır dediğim zaman şiire canlı bir uzviyetin arzu, hasret, vuslat faaliyetle- rini, jestlerini izafe etmişim. Hakikaten de öyledir. Eski şiir- lerimden bir çoğunun karşıma dikilip elbiselerinden şikayet ettiklerini: "Utanmıyor musun bizim bu halimizden?" dedik- lerini düşündüm, hayal ettiğim çok olmuştur. Bayram yerine gönderdiğimiz çocuğun elbisesine gösterdiğimiz itınayı, neşret- tiğimiz şiirin formunda da gösterdiğimiz, gösterebildiğimiz gün mesele yüzde doksan halledilmiş denebilir.

Ev şiirinde "İki kişilik karyolanın yerini" mısraını fazla realist ve *choquant* (1) buluyorsun. Değil. Bir kere mısra ola- rak, "karyolamızın yerini" mısraından daha dolu, daha doyu- rucu bir sesi, tannaniyeti var. Saniyen, iki kişilik karyola de- mek hem daha doğru, hem de halk arasında taammüm etmiş bir tâbir, dolayısıyla bir realitedir. Salisen, henüz evlenmediği- nize göre, ancak iki kişilik karyola diyebilirsin, karyolamız di- yemezsin. Ve nihayet iki kişilik karyolayı tasavvur da güzel- dir. Bu güzellik, mısraa da hiç fire vermeksizin geçmiş bulun- yor. Ve fazla kelime yoktur, tam söylenmiş, doymuş bir mısra.

Neyse gene uzattım. Herhalde "Yaşıyoruz" şiirin, zaten taslak olduğuna göre, tashihe, daha dikkate ve hele kelime-

lerde daha titizliğe ve tutumluluğa muhtaç. Haydi bakalım. İnşallah bir şeylere benzer.

Ben iyiyim. Burada sıcaklar başladı, talim güçleşti demek istiyorum. Temmuz ortalarına doğru izinli gelmek istiyorum. Diyarbakır'a da, Ankara'ya da, İstanbul'a da uğrıyacağım. Zaten benim için ancak bu üç şehrin mânası var. Sebepleri malûm.

Oktay'cığımızın annesi öldü, iki ay evvel. Yazdığım tâziye mektubuna aldığım cevapta, son şiiri de var. Sana kendi şiirlerimle beraber onu da yazıyorum. "Eski bir evde olmak, orda, Eyüpsultanda" mısraını aşacak mısralar hazinesi şiirlerine hasretim. Gözlerinden öperken bu hasretimi unutmamanı rica ederim.

33

Burhaniye: 22.6.1942

Ziyacığım,

Bu seferki mektubun hayli gecikti. Hani az daha gayret etsen kulaklarını çekmeye mecbur edeceksin beni. Hele kabahatini Bankadaki fazla mesaiye (?) yüklemene bayıldım. Bari yenge hanımdan bahsetseydin! Nedense onda da bahis yok. Acaba bu husustaki sükûtun kastı mı, yoksa dalgınlık ve unutkanlık eseri mi? Bana kalırsa sana bankacı yengeyle beraber şiir yengeyi de unutturan dişiler gördün Florya'da. Ve belki de şimdi aklın fikrin onlardadır. Bu seferlik bir tevbih cezasiyle iktifa ediyorum. Tekerrürü halinde seni ya Bankaya yahut Florya plajı kabinlerinden birine kırk sekiz saat hapsedmek salâhiyetim bâkidir. Bu cezayı infaz edecek adam da Şevket Rado dostumuz olabilir. Ev ne oldu? İnşaat uzun sürüyor galiba. Biter bitmez, seni ve yengeyi eşikten içeri itip kapıyı arkanızdan kilitlemek ve anahtarı yıldızlardan birine teslim edip "ne haliniz varsa görün" demek boynumun borcu olsun. Balayınızı geçirmek üzere sizi Venedik'e, Nis'e, Rio dö Janeiro'ya nefyetmek de isterim. Artık talihinize!.. Venedik dedim de aklıma geldi, Ankara Caddesine uğradığın zaman Ahmet Halit Kütüphanesinin camekânına bir göz gezdiriver, bakalım bizim Venedik'te Ölüm tercümemiz çıkmış mı, çıkmamış mı? Hoş nasılsa parasını aldık yedik ya! Benimkisi de âdet yerini bulsun diye sormaktan başka bir şey değil.

Son haftalarda Baki (1), Ömer Bedrettin ve Fethi Giray kitaplarından birer nüsha gönderdiler. Akıllarına gelip de ta Burhaniye'ye kitap yollamaları şüphesiz hoşumuza gitti. Geçen gün, Baki'den bir de mektup aldım. Biliyorsun, yedi sekiz aydan beri evlidir. Çok mesut olduğunu yazıyor. Ne güzel şey değil mi? Senin de beni böyle bir müjdeyle sevindireceğin gününü sabırsızlıkla bekliyorum. Baki'nin verdiği haberler arasında, radyoda şiir saatlerinin tekrar açıldığını, Muhip'in Yedek Subay Okuluna hazırlanmak üzere kıta hizmetini yani neferliğini yapmakta olduğunu en mühimleri olarak sana bildirebilirim. Bundan başka, Baki Muhip'ten de şikâyet ediyor. Şu Muhip'in dostlarını böyle kırmasına bir türlü mâna veremiyorum. Yazık ediyor kendine! İnşallah askerlikte pişer de hayata ve dost sofrasına daha olgun ve daha gönül adamı olarak döner. O zaman, bu güzel dönüşü biz de sevinçle kutlularız. Son iki cümleyi Baki'ye de aynen yazdım.

Bir evlenme hasreti içinde olduğumu söylüyorsun. Tabii değil midir? Kendimi bildim bileli gurbet ve hasret peşimi bırakmıyor. Sılanın nasıl bir cennet, vuslâtın ne çeşit bir saadet olduğunu yalnız hayal etmekle sürdüğüm ömrün daha fazla uzamasına mâni olmak biraz da hakkımdır sanırım. Fakat bakalım bu işi nasıl becereceğiz? Böyle bir teşebbüste beni en çok düşündüren cihet, alacağım kızı mesut edip edenmeyeceğimdir. Yoksa ben, şahsen, mihnetlerin türkülüne talimliyim. Hasılı halli güc bir muadile. "Paydos" şiiri, lâübalî olmak şöyle dursun, bilâkis, senelerdir süregelmekte olan bir gafletten uyanıp nedamet içinde yanmanın nağmesi olmak maksadiyle yazılmıştır. Senin, bu şiire lâübalî demen, içkiden ve kumardan bahsedildiği için olacak. Halbuki, ben, mevzular ve temler arasında hiçbir *hiérarchie*'ye taraftar değilim. Değilim, çünkü sanat eserinde güzelliğin bahsedilen şeyden ziyade ondan nasıl bahsedildiği keyfiyetiyle alâkalı olduğuna inanmışımdır. Bence, ölüm, aşk, Allah, vatan, dostluk, evlilik, sefâhet, sefâlet... ilh.. mevzuları arasında hiçbir fark yoktur. Hepsi de insanın duyduğu, yaşadığı, felâket veya saadetlerinin müsebbibi olan şeylerdir. Zaten, bunun içindir ki "mevzularınızı nasıl segersiniz?" gibi bir suale cevap vermek lüzumunu hiçbir zaman duymadım. Valéry de, şiirde mevzuun ehemmiyeti yoktur, de-

miyor mu? Bir hikâye veya roman yazar gibi şiir yazılmaz. Şiir nağme halinde gelir. Paydos şiirine başladığım zaman nasıl biteceğini bilmiyordum. Demek istediğim, mevzua kat'iyen ehemmiyet vermemeli! Sana bunu senin en hoşuma giden Eyüpsultanlı mısraınla izah edeyim. Mezkûr mısraın medlûlû şu: şair, Eyüpsultan'da eski bir evde olmak istiyor. Realitede bunun hiçbir güzelliği yoktur. Eğer mevzu bakımından düşünmek ve ona göre hüküm vermek icabetseydi, diyecektik ki: "Şair de, canım İstanbul'da oturacak yer mi bulamadı? Suadiye'de, Büyükkada'da, Boğaziçi'ndeki köşkleri, konakları, yalıları hiç görmüşlüğü yok mu? ilh.." ve mısraa berbat diyecektik. Halbuki şiir kariii olduğumuz için böyle düşünmiyeceğiz. "Eski", "ev", "olmak", "orda", "Eyüpsultanda" kelimelerinin bir araya gelip elbirliğiyle yarattıkları ses dünyasının güzelliğine dikkat edeceğiz. Ne varsa o dünyadadır. Ancak bu ses sayesinde ki, şairin, hakikaten eski bir evde değil de, fakat içinde doğduğu evde olmak istediğini anlıyoruz. Annesi Eyüp mezarlığında yattığı için Eyüpsultan'da diyor. Fakat, hakikatte Eyüpsultan burada maizi temsil eden bir mahal olduğu için nusrada ehemmiyet kazanmaktadır. Bütün bunlar, yukarıda da söylediğim gibi, mısradaki şiir seyyalesinden anlaşılıyor. Bu şiir seyyalesiye, mısraın inşasındaki şair ustalığıyla elde edilmiştir. Gene kelimelerde saklı bulunan şiir meziyetlerine gelmiş oluyoruz. "Eski" sıfatı burada çok yerinde kullanılmıştır. O kadar yerinde ki, gözümüzün önüne getirdiği ev harap bir evden ziyade eski zaman mimarisi tarzında inşa edilmiş, içi şark usulü döşenmiş bir evdir. Senin böyle bir evde doğduğun böylelikle meydana çıkmakta. "Orda" kelimesi, bugünle çocukluğun arasındaki mesafeyi ses halinde vermeye muvaffak olmuştur. Hele Eyüp demeyip Eyüpsultan demekle, çocukluğunun, Osmanlı İmparatorluğunun son zamanlarına rastladığını karie ne güzel sezdiriyorsun! Dedim ya, bu mısradaki ses hazinesinin anahtarı şairin elindedir. Bu da onun ustalığından başka ne olabilir? Şimdi farzedelim ki, senin kadar hassas bir şair o mısraı şöyle yazmış olsun:

Orda, Eyüpsultanda, eski bir evde olmak!

Bu mefruz şairle aynı şeyi duyduğunuz ayân beyan, değil mi? Fakat duyurmak, kariii, duyduklarına firesiz iştirak ettirmek

bahsine gelince; mefruz şairimiz kaybederdi. Dikkat edersen, onun mısraında Eyüpsultan semti mısraın sonunda eski bir evden ibaret oluyor. Halbuki sen, eski evle başlıyorsun. İnsan merak ediyor: acaba bu ev nerede? Ve sen, “orda” kelimesiyle uzakları gösterirken kari hâlâ merak içindedir. O uzaklar keresidir? “Eyüpsultan’da!” diyerek boş görünen ufukta birdenbire canlı bir semtin silüetini halkediyorsun. Ve “sultan” kelimesiyle bütün bir tarih, mısraa dolmuş oluyor. Senin mısraında merkezden daireye doğru genişleyiş var.

Görüyorsun ki, her iki mısra da aynı şeylerden bahsedilmektedir. Fakat bahsedilen şeye, şiir kari olarak, ehemmiyet vermediğimiz için, nasıl bahsedildiğine, söylendiğine bakıyoruz. Bu mukayesede, mefruz şairin mısraı, on üzerine iki numara alırsa, seninki tam numara alır. Güzellik numarasını böylelikle, kompozisyona, ifadeye, edaya vermiş olduk. Zaten şairi şair yapan da bunlardır. Şüphesiz, herhangi bir kari, mısraın bu iki şekli arasında bir fark göremez. Bir evvelki yahut bir sonraki mısrala kafiyeyle olsun diye mısralardan birinin “sultanda”, diğerinin “olmak” kelimeleriyle bittiğini sanır. Zaten mefruz şair de, solmak, dolmak fiillerine kafiye bulmak için “olmak” fiilini sona almış olabilir. Hâsılı ince şeylerdir. Hakikî şiirin ve şairin nedreti de bundan değil midir? Bémond’un, bir mısra da bir kelimenin yerini değiştirdiniz mi, şiirin büyüğü bozulur, sözünü elbette bilirsin. Sana bu hususta başka bir misâl daha:

Ağlarım hatıra geldikçe gülüştüklerimiz!

mısraında, “hatıra” yerine “aklıma” diyebiliriz. Vezin bozulmaz:

Ağlarım aklıma geldikçe gülüştüklerimiz!

Vezin bozulmaz ama, şiir sırta kadem basar. Bunun tek sebebi, “hatıra” kelimesinin “aklıma” kelimesinden daha zengin *évocation* (2) unsuru olarak daha kuvvetli olmasıdır. “Hatıra” kelimesinin telâffuzunda da tahattür hâdisesine hürmet eden bir *discretion* (3) ve *objectivité* (4) edası var. Demek ki mısraın

(2) *Tedai*, çağırışım.

(3) *Mahremiyet*, gizlilik.

(4) *Objektiflik*.

şiiiriyeti vezniyle kaim değilmış. İşte şair bu *nuance* (5) ları se-
çebilecek bir şiir *intuition* (6) una, bir şiir zekâsına sahip ol-
malı, bir kelimeyle, *instinct poétique* (7) bulunmalı kendinde.
Şüphesiz, bu şiir meziyetlerinin bir kısmı fitrî ise de, büyük bir
kısmı çalışmakla, şiir üzerinde düşünmekle elde edilir. Baude-
laire'in: "*L'inspiration est la soeur du travail*" (8) sözü benim
söylemek istediğim şeyin başka türlü bir ifadesidir sanırım. Büt-
tün büyük şairlerde müşahade ettiğimiz müsterek meziyet,
lucidité poétique'ten başka bir şey değildir (9).

Şimdi de, serbest vezin taraftarlarının hor gördükleri ka-
fiyenin bazan şiir seyyalesini *déclancher* eden (10) bir güzellik
unsuru olduğunu, senin ezberinde bulunan bir beyitle görelim,
Rimbaud'nun şu beytiyle:

O saisons, ô châteaux!

Quelle âme est sans défaut? (11)

Şiir meziyetlerine -dehasına diyelim- benim kadar agâh oldu-
ğun Rimbaud, birinci mısradaki "châteaux" yerine "fôrêts" de-
seydi -ki vezin bozulmaz- şiir birdenbire kaybolur, beytin lez-
zeti kalmazdı. Bu beytin iki şeklini aklında mukayese et. Söy-
lemek istenen şey gene söyleniyor: "Kişi noksansız olur mu?"
mealinde bir şey, değil mi? Demek mevzuu ve ana fikir aynıy-
le baki kalmakta. Ama neye yarar? Fikrin, şiir seyyalesine nakil-
lik vazifesi görebileceğini, kim söyledi? Mallarmé, şiir fikirle
değil, kelimelerle yazılır, demiyor mu? His de, hayal de, mü-
cerret olarak, güzellik ve şiir unsuru değillerdir. Biz, şairden,
hikmetler yumurtlamasını, hayatımızda, prensip ittihaz edece-
ğimiz ahlâk kaideleri vaz'etmesini, gençliği ve müstakbel ne-
silleri irşat yollu varızlarda bulunmasını istemiyoruz ki! Şiirin
kendisi, bünyesi ve mahiyeti icabı, bu gibi şeylere tercüman
olmaktan imtina eder. Haşim'in bülbül misali ne güzeldir! Evet

(5) *Nüans, ince farklılık.*

(6) *Sezi.*

(7) *Şairlik içgüdüsü.*

(8) *İlham çalışmanın kardeşidir.*

(9) *Şair uyanıklığı.*

(10) *Harekete getiren.*

(11) *Mevsimler, şatolar - Kusursuz can olur mu!*

şair yalnız ve yalnız nağmedir. Şairden, bize, nağmeler dinletmesini istiyoruz. Ormanlı beyitte, ceryanı kesilen bir elektrik lâmbasının birdenbire etrafı karanlıklara gark etmesi gibi hâzin bir hâdise, bir vakıa karşısındayız. Zaten, içine insan girmeyen, yahut insanı hatırlatan emareler bulunmayan ıssız bir tabiat parçası, tabiat olarak belki güzeldir, fakat sanat plânında güzel olamıyor. Sanat = Tabiat + İnsan değil midir?.. Halbuki beytin asıl şeklinde *châteaux* kelimesini telaffuz eder etmez, o şatolarda yaşamış, hâtıralar bırakmış olan insanlar gözümüzün önüne geliyor ve anlıyoruz, hiç değilse neziyoruz ki Rimbaud o insanlara hitabediyor, kişinin noksansız olup olmayacağını onlara soruyor. Bana kalırsa bir tek şato kelimesiyle, mısraa bütün bir otaçağ dolmaktadır. Bütün bir tarih ve insan kalabalığı. Bunu, Rimbaud muhakkak duymuştur ve duyarak yazmıştır. Rimbaud'nun, şato kelimesinin nasıl bir tedai ve tahattür hazinesinin anahtarı olduğunu bilmemesine imkân mı var? İkinci mısraı okuduğumuzda "...faut" hecesinin "...teaux" hecesiyle aynı sesi çıkarması, şairin duyduğu nağmenin okuyucu tarafından da duyulmasını temin ediyor. Bu beyti, kelimelerin hakkını vererekten oku, göreceksin ki,

Quelle âme est sant défaut?

derken, şatonun pencerelerinden yüzlerce baş uzanıp "övet öyledir" demektedir. Karide bu vehmi -ki beytin şiiriyeti ve güzelliği buradadır- uyandıran "...teaux" ve "faut" hecelerindeki aksiseda tannaniyetidir. Hakikaten, Rimbaud, bu beyitte, aksisedanın bütün uğultu, mesafe ve zaman *charmé*'lerinden istifade etmesini bilmiştir.

Şimdi kabul et ki, kafiye düşmanı olan bir şair, Rimbaud'nun bu beytini, mümkün değil, senin benim kadar duyamaz, tadamaz. Demek karide de bazı meziyetler olmalı. Zaten şiirin naîir kişiler tarafından anlaşılması -tadılması demek istiyorum-bundandır. Rakı içmeyen bir adama Kulüp rakısı ikram et-sen, adamcağız o rakıdaki lezzeti şüphesiz ki tadamaz. Damağı böyle bir lezzete alışmamıştır. O halde, şair, kari! güzel bir odada dolaştırırken, pencereyi işaret ederse, kari o pencerenin perdesini açmasını, dışardaki manzaranın letafetini görmesini bilmelidir. Şair, akşam karanlığında, masanın üzerindeki lâmbayı mı gösteriyor? Kari o lâmbayı yakıp duvarlardaki, tavan-

daki tezyinatı seçebilmelidir. İşte kari bu şiir meziyetlerine sahip olmalı ki, şiir, şairle kari arasında bir el sıkışma, bir kucaklaşma, bir mesaj olabilsin. Öyle değil mi, Ziyacığım? Rimbaud'yu, yahut Baudelaire'i, Verlaine'i, Mallarmé'yi tatmak için, onların ruhunu şâd etmek için, kari alelâde bir kimse olmamalıdır. Meselâ onların kariî Türkiyede Ahmet Hamdi, Nurullah Ataç, sen, ben ve daha birkaç kişi olabilir. Tabii, bu kadarcık bir meziyetimizi söylemek böbürlenmek filân sayılmaz.

Gelelim "Delilere Selâm" şiirine; bu şiiri yanlış tatmışsın gibi geliyor bana. Delilerin hakikatte öyle olmadıklarını söylüyorsun. Doğrudur, öyle değildir. İyi ama, ben fotoğrafçı değilim ki onları oldukları gibi aksettireyim; hele bir hakikati söylemeye hiç istahlı değilim. O halde? Mesele basit canım: Ben, sadece, en akıllı kimselerin bile, bazı zamanlarında, delilere karşı bir gıpta duyduklarını, nağme halinde duyurmak istedim. Bu gıpta bir saniyecik sürmüş olabilir. Fakat onu duymayan yoktur diyemeyiz. Zaten, dikkat edersen, delilerin hakikaten mesut olduklarını söylemiyorum, vehmediyorum: "Çok daha ferah olmalıdır" diyorum, "elbette ki daha ferahtır" demiyorum. Bu *nuance*'ı sezme lâzım. İşte şiiri, nağme olarak mütalâa edersen deliler böyle değildir demezsin. Bırak ki, aramızda dolaşan sessiz delilerin şen ve tınmaz halleri, dudaklarından eksilmeyen tebessüm gibi bir vakıadır. Demek istediğim, şiirin nağmesine kulak vermeli. Bu nağmenin pek matluba muvafık olduğunu ben de iddia etmem, edemem şüphesiz. Hattâ şiirde, ilerde, bazı ses değişiklikleri yapabilirim. Yani o şiiri beğenmemene ve sevmemene itiraz etmiyorum. İtirazım bu beğenmemek ve sevmemek keyfiyetinin sebeplerinedir.

"Bir Saadet" şiiri için de aynı şey vakidir. Bu şiirde, hayat çerçevesinde güzel veya çirkin, ince veya kaba, asil veya âdi bellenen şeyleri müdafaa ederek, "etimize varıncaya dek" mısraının plâtonik bir aşkıta yer alamayacağını söylemek istiyorsun. O aşkın ve sevismenin plâtonik olmadığı, bilâkis öte kadar dayandığı şiirde söylendiğine göre bu itiraz vârid olmaz. Sonra, işaret çekmenin argo olmasını hiç düşünmedim. Ben, "ne işaret çektik birbirimize" mısraının çıkardığı sesi kastediyorum. Sen mealini düşünüyorsun. İşte bu hususta anlaştığınız gün mesele kalmıyacaktır. Birbirimizin şiirlerine olduğu gibi, diğer şiirlere de hep nağme zaviyesinden bakmayı,

şiiire ona göre not vermeyi itiyad ettik mi belki sen de ben de, birçokları da kaybederler ama, şiir, yazmak istediğimiz ve muhakkak yazacağımız şiir kazanır. Onun nağmeliği garanti edilmiş olur. İşte Fuzulî, Nedim, Nailî... İşte Ziya Paşa, Âkif, Fikret... ilh... Birinci grup şairleri nağme peşindedirler, ikinci grup şairleriyse ya hikmet yumurtlarlar, da dini müdafaa ederler, yahut istibdada isyan ederler. Her iki grup şairleri de aruz veznini kullanmışlardır, hepsi ustalıkla. Ama, birinci grup şairleri gerçekten şairdirler, ikinci gruptakilerse nâzımdırlar. Şair olmak lâzım, şair! Hakikat profesörlüğünü bırakıp güzelliik mübdil olmaya bakmalı. "Aldanma ki şair sözü elbette yalandır!" Olabilir. Fakat güzeldir ya! Cocteau da, "*Le poète est un beau mensonge*" (12) diyor. Öyledir. Güzellik ve lezzet ticareti yapıyoruz. Bu kubbede bâki kalan bir hoş sadadır, diyor şair. Bu hoş sadayı çıkarmaya çalışalım. Şüphesiz, bu sadayı çıkarırken, hayat tecrübelerimizi, aşklarımızı, hüznlerimizi, hayallerimizi, inkisarlarımızı söyleyeceğiz. Zaten çıkardığımız ses insan sesi olduğuna göre bu gayet tabiidir; fakat bir Fuzulî'yle bir Ziya Paşa'nın bu hayat tecrübelerini bize nasıl anlattıklarını göz önünde bulundurmak şartıyla. Bu iki anlatış arasındaki farkı idrak ettiğimiz gün edebî istikbalimiz garanti edilmiş demektir. Ben hoş bir sada bırakacağım diyen ve bunu şuurla söyleyen bir genç, diğer hayat fonksiyonlarını da bu gaye uğrunda seferber ederse, mesele kalmamıştır. Gerisi biraz da kabiliyet ve hüsnütesadüf işidir. Mallarmé gibi, hayatı bir şiir kitabında, bir nağme demetinde hülâsa edebilmekten daha güzel ve tatminkâr bir saadet tasavvur edemiyorum. Haydi bakalım Ziyacığım, iş başına! Türkçenin ses vekâleti bizim uhdemizdedir. Yüklendiğimiz işin altından kalkmaya çalışalım. Ve şair olmanın her fâniye nasip olmıyan bir *avantage* (13) olduğunu unutmayalım.

Gene sekiz sayfa oldu. Fakat bereket versin bu gevezeliklerimiz pek de faydasız sayılamaz. Zarfa sığmayacağından korkuyorum, yoksa sana yazacak iki şiir var. Neyse, gelecek sefere. Şırası gelmişken söyleyeyim, seninle mektuplaşmak, şiir üzerine düşünmek aşkımlı ve gayretimi artırıyor. İlerde, şiire

(12) Şair güzel bir yalandır.

(13) Üstünlük.

dair bir kitap yazmak icabederse, şüphesiz sana ithaf edeceğim. Gözlerinden öper, mektubunu ve şiirlerini beklerim.

C. S. Tarancı

Dikmen'de ilân edilen yazı çıktı. Ziya İlhan, o nüshayı bana gönderdi. Dostane bir yazı. Şiirlerimden ziyade hayatımdan ve tabiatımdan bahsediyor. Buna da eyvallah denir, değil mi? İznim, umduğum gibi çıkarsa, on beş ilâ yirmi Temmuz'a doğru İstanbul'dayım. Ben ne yapar yapar, seni bulurum. Fakat bu, mektubumu cevapsız bırakmaya vesile olmamalıdır.

C. S. T.

57

Ankara: 24.10.1946

Canım Ziyacığım,

Poème en prose (1) un harikulâde bir örneği olan yazını defaatle ve her seferinde hem utanarak, hem keyiften uçarak okudum. Ne diyeyim, ne teşekkür, ne minnettarlık, hiçbir kelimeme duyduğumu ifade edemez; kimbilir, belki günün birinde dostluk hakkındaki bir mısra, beyit veya kıtada bu duygumu *cristallisé* (2) olmuş görürsün.

Nasılsın Ziyacığım? Senin yeryüzünde, Türkiye'de, İstanbul'da, Kadıköy'de bir dost -hem de ne dost- olduğunu düşünmek tek tesellim oluyor; teselli burada saadet mânâsıdır.

Yaşar'a da yazdığım gibi, bütün noksanlar bende; fakat bereket versin kemal sahibi dostlar var. Kitabı ciltli yolhıyacığını, gecikmesi ondandır. Kusura bakılmasın. Minnacık yengeme ve Osman beye hürmetler. Seni de muhabbet ve hasretle kucaklarım Ziyacığım.

(1) *Mensur şiir.*

(2) *Kristalize olmuş, billûrlaşmış.*

İÇİNDEKİLER

HAYATI ve SANATI

I. Hayatı	3
II. Sanatı	7
III. Eserleri	15
A — Şiir kitapları	15
B — Düzyazıları	16
C — Başka kitapları	16
IV. Hakkında yazılanlar	16

ŞİİRLERİ

Ömrümde Sükût	18
Gece Bir Neticedir	18
Kur'a	19
Gün Eksilmesin Pencereyden	19
Korktuğum Şey	20
Şaşırdım Kaldım	20
Gençlik Böyledir İşte	21
Ölümden Sonra	21
Allahı Ararken	22
Desem ki . . .	23
Sulh Bir Hâtıra Oldu	24
Robenson	24
Paydos . .	25
Abbas . .	26
Aşk .	26
Dalgın Ölü	27
Yaz Gecesi	27
Bir Saadet	27
Nedim'e Dair	28
Sevdaı	28

Peyzaj II	29
Peyzaj IV . . .	29
Yaşım İlerledikçe	30
Davet	30
Hep Yaşadığıma Dair	31
Ferman Sendedir	31
Yalnızlığımız	32
Şiir	32
Otuz Beş Yaş .	32
Felekten Bir Gece	34
Düşten Güzel	34
Yalan Dünya	34
Atatürk	35
Dilekçe	35
Yalnızlık Macerası	36
Sabah Duası	36
İstiklâl Marşını Dinlerken	38
Sağ El . . .	39
Meçhul Asker	39
Aşkımız	40
Değirmen	40
Yaz Günleri	41
Edâ	41
Değişik . . .	42
Korkunç Güzel	42

ÇEVİRİ ŞİİRLERİ

Balkon	43
Green	44
Hüzün	44
Fantazyâ .	45
Gök Öyle Mavi	46

DÜZYAZILARI

Hikâyeleri	
Bir Kış Gecesi	47
Bir Adam	50
Mektupları	

8	52
9	54
11	56
28	60
32	62
33	67
57	75

“Türk Klâsikleri” serimiz, başlangıcından bugüne kadar Türk edebiyatının yetiştirdiği başlıca sanatçıların seçilmiş eserlerini, yazarların hayat ve sanatlarını inceleyen bir araştırma yazısının ışığında, açıklamalar ve notlarla, herkesin kolayca okuyup anlayabileceği küçük bir cilt içinde okurlara sunmak için hazırlanmıştır.

Daha çok okullarımızda yeni yetişen gençliğin ihtiyacı gözönünde tutularak, edebiyat derslerine yardımcı kitap olacak nitelikte düzenlenen bu seri içinde Divan edebiyatımızın, Halk edebiyatımızın, Yenilik edebiyatımızın ve daha sonraki büyük şair ve yazarların eserleri ayrı birer cilt halinde yer almaktadır.